

«Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!» ЭНСИЭЛИ

12+

2019 сыл
Ыам ыйын
30 күнэ
Чэппиэр
№ 21 (10706)

1935 сыл алтынны 5
күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улууһун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

БЭС ЫЙЫН 1 КҮНЭ - ОҕО КӨМҮСКЭЛИН КҮНЭ

БЭҕЭНЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгын
мунһабыттан
бэлиэтээһиннэр

Ааспыт нэдиэлэҕэ СР Правительствотын бэрэссэдээтэли солбуйааччы Д. Белозеров кэлэн, баһаартан сэрэхтээх буолууга, тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыыга, ыһыны ытыгыга, бородууксуйаны батарыыга туһуламмыт боппуруостардаах сүбэ мунһабы ыытта.

Улууска 1 пневмония, 2 ыкка ытыттары бэлиэтэммит, «Үрүн илгэ» объектара ирдэбилгэ эппиэттиллэр, сайынны лаабырдары тутуу (бэрэбиэркэлээһин) ыам ыйын 28 күнүттэн сафаланаар, көрүү бэс ыйын 5 күнүгэр түмүктэнэр. 118 киһи суһал көмөҕө наадыйбыт. 6 киһи транспорт авариятыгар оһоллонон эмтэнэ кирибит. 3 оҕо төрөөбүт. Онкотот 2006 киһиэхэ оҕоһуллубуттан, 101 киһиэхэ положительнай түмүгү көрдөрбүт. Көһө сылдыан медицинскэй көрүү 1 Хомустаах нэһилиэгэр ытытыллыбыт, 321 киһи көрдөрбүт.

Ленскэй нэһилиэккэ ыраастааһынна, хомуйууга 670 киһи кыттыбыт, 476 тыһ. кв. м иэннээх сир хомуллубут, 346 куб. м бөх тизллибит, сайынны уу ситиминэн ууну биэри бэс ыйын 1 күнүттэн сафаланахтаах.

«Энсиэли сайына» кэнсиэргэ 1000-тан тахса киһи кэлбит. КСК стадионуна «Дыгын ооньууларын» сүүмэрдиир күрэхтэһиитин иккис этаба буолла. Манна 20 улуустан 49 спортсмен күрэхтэстэ. 7 көрүнгэ 6 путевка ооньонно. Намтан Артем Вардянан путевкаҕа тигистэ.

Дьокуускайга ытытыллар ЮНЕСКО тэрээһинигэр 70 дойдуттан кытта кэлбит 120 киһи от ыйын 3-4 күннэригэр Наммытыгар ыалдытты кэллэллэрэ күүтүллэр.

Ыам ыйын 27 күнүгэр оскуолаларга география, нуучча тылын литературатыгар БКГЭ (ЕГЭ) буолла. Экзамен хаамытын кэтээн көрөргө 1 федеральной эксперт, 5 ХИФУ преподавателэ кэлбиттэр. Сайынны сынналан лаабырдар бэс ыйын 8 күнүгэр үлэни сафалыырга бэлэм буолуохтара.

От ыйын 12-14 күннэригэр Намна «Автоледи» республиканскэй конкурсу ытытыллар. Манна 150 предпринимателэр кэлиэхтээхтэр.

Бэлиэтэниэ
И. ИВАНОВ

Биллэрин курдук, Оҕо Көмүскэлин күнэ 1949 с. сэттиннигэ Парижка дьахталар аан дойдутаағы демократическай федерацияларын быһаарытынан олохтомута уонна 1950 с. бэс ыйын 1 күнүттэн бэлиэтэнэр.

Советскай Союзка Аҕа дойду улуу сэриитин кэнниттэн промышленноһы чөлүгэр түһэри, куораттары, дэриэбинэлэри хаттаан тутуу кэмэ этэ. Эмиэ ити кэмгэ тыһыынчанаан тулаайах хаалбыт оҕолору детдомнарга, интернаттарга олохсунан, аҕыйах сылынан көрүүтэ-истиитэ суох (беспризорник) оҕо суох буолбута.

https://hyser.com.ua/community/155771-155771

ОҕОПОРБУТУН КИМТЭН УОННА ХАЙДАХ КӨМҮСКҮҮБҮТҮЙ?

Бэс ыйын 1-кы күнүгэр ССРС-ка оскуолаларга үөрэх түмүктэнэн, оҕолор сайынны каникуллара сафаланаар. Үөрэххэ, общественной үлэҕэ чулуулар «Артек», «Орленок» курдук пионерскэй лаабырдарга бараллара. Сайынны туһалаах сынналангынан оҕолор 100 быраһыан кэрингэ хабылаллара. Кэлин элбэх оҕо үлэ лаабырдарыгар оһорон, үлэни-хамнаһы тэнгэ доруобуйаларын бөрөгөтүнэллэр.

Оттон билигин ЛТО-лар диэн суох буоллулар, куйаас күн оҕону үлэлэтэр бобуллубута, бөһүөлэктэргэ оскуолаларга сайынны площадка диэн тэриллэн сорох оҕолор онно дьарыктаналлар, үгүстэр уулуссаны мээрэйдииллэр.

Россияҕа күн бүгүн 30-ча мөлүйүөн оҕо баарыттан, баара-суоҕа 12 эрэ быраһыана дьин чаччы доруобайдар. Бүтэһик 10 сылга араас психическэй ыарыыларга халтарбыт оҕо ахсаана элбиир. Учууталлар оҕолор ортоло-

ругар агрессия, вандализм, суицид (бэйэҕэ тийини) түгэннэрэ элбириунгэ унсэллэр. Саастарын ситэ илик оҕолор анардара арыгыны уонна наркотиктары амсайаллар. Билинни телевидение уонна агрессивнай компьютернай ооньуулар оҕолорго улахан содуллаах буоллулар.

Соторутааҕыта Уус Алдан Бороһонугар оскуола дириэктэрин оҕолор үнтү кырбабыттары, эбиитин иккитэ быһаһыан анныбыттары түмүгэр, балыһаҕа кириэн эмчиттэр быһаатылар. Киэһэ хойут ыалтан дьэтигэр төннөн иһэн, оҕолор кими эрэ кырбылларын тохото сатаабытыгар бэйэтигэр түспүттэр. Марий Эл республикаҕа тигэх чуоран быраһынынныган кэмигэр, биер выпускник депутат дьахтары сирэйгэ оһсон, улахан араллаан табыста. Владивостокка выпускниктар баалларын кэмигэр оҕолор сиэри таһынан сүөргү флешмоб оһорбуттары түмүгэр, оскуола дириэктэрэ үлэтиттэн уурайарга сайабыллыһа биэрдэ.

Бу барыта «саҥа реформатордар» оскуола үлэтин ис хоһоонуттан олоххо дьингээхтик үөрэтии уонна иитии кэлим ситимин ылан кэбиһиигэ сорууулаах «үлэлэрин» түмүгэ буолар. Ону тэнгэ, соторутааҕыта кирибит ювенальной юстиция ирдэбиллэн оһону дьэиэ, оскуолаҕа ким да мөхпөт, дьарыбат балаһыанньата олохтон, бэрээдэк сатарайыта диригээн иһэр.

Оһону кимтэн уонна хайдах көмүскүүбүтү диэн ыйгык мэлдьи турар. Иһэр-аһыыр төрөппүттэртэн, араас маньяк педофилаартан, биер саастыылаахтарын кырыктарыттан диэн этиллээччи. Оттон төрөппүт быраабын, эппиэтинэһин күөмчүлүүр, оҕо бас баттах барытын араҥаччылыыр ювенальной юстицияны олохтообут сударствоттан салгыы тугу күүтүөххэ сөбүй?

Мань сэргэ, дойдуга дьиккэй капитализмы киллэрбит, дьону баай уонна дьадангы араҥаҕа араартаабыт, Россия нэһилиэнньэтин улахан анарын дьадангы уонна

умнаһыт балаһыанньатыгар таннары баттаабыт кимнээхтэрий? Күүс өттүнэн бүк баттаан БКЭ-ни киллэрии түмүгэр билинни оскуола үчүгэи куһаҕаны кыайан араара үөрэмтэтэх, патриотизм диэн дьингээх толкуйа суох, духуобунай өттүнэн үтүөҕө тардыһа сатаабат роботтары олох киэн суолугар таһаарар.

Ол кэнниттэн иккилии-үстүү ВУЗ-тары бүтэрэн баран, үлэ миэстэтин булбакка сылдыар ыччат быраабын кимтэн уонна хайдах көмүскүүбүтү? Кэлинни кэмгэ элбэх эдэр ыаллар атын регионнарга, кыраһыһса таһыгар тийиэ кө-

һөн барыылары биллэрдик элбээтэ. Үрдүк үөрэҕи ылбатах ыччат рабочай идэҕэ үлэлиэхтээх миэстэлэрин тастан кэлэр үлэ миграннара быһа түһэн хам баттаатылар. Кинилэр бырааптары ким уонна хайдах көмүскүөбүтү?

Бэс ыйын 1 күнүгэр болуоссаттарга элбэх тэрэһиннэр ытытыллыахтара, ырыа-тойук, үнкүү-битии ыһыргыиэҕэ. Ол кэннэ олохпут салгыы устуоҕа, үөһэ ахтыллыбыт кыһаллалар төрдүттэн быһаарыллыбакка өссө диригээн, өссө кэнгээн иһиэхтэрэ.

Бу судургута суох ыйытыктарга туох диэн хоруйдуон этэй, күндү ааһааччы?

В. ГАВРИЛЬЕВ

2019 сыл – Энсиэлигэ Олонхо туоната

Уопсайа Фондаҕа
билинни тургуунан -
17 мөл. солк.
Реквизиты:

ФОНД ПОДДЕРЖКИ
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНО-
МИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ
НАМСКОГО УЛУСА
ИНН 1417010525
БИК БАНКА 049805609
К/С 30101810400000000609
НОМЕР р\с
40703810276000001475
Дата открытия 06.02.2019

НАИМЕНОВАНИЕ
БАНКА:

ЯКУТСКОЕ ОТДЕЛЕНИЕ
№8603 ПАО Сбербанк
г. Якутск, Доп. офис
№8603/060, 677007, г. Якутск,
ул. Кирова, 29.

«УРУЙДААН, ОҕО СААҤЫ!»

ОҕО КӨМҮСКЭЛИН КҮНҮН ПРОГРАММАТА

БЭС ЫЙЫН 1 КҮНЭ
Нам сэл., Доһордоһуу болуоссата
9ч.45м. Парад кыттылаахтарын түмсүүлэрэ. Сандалы остолобуой аттыгар
10ч.00м. «Уруйдаан, оҕо сааһы!» оҕо садтарын парада.
10ч.00м. Баһаартан быһыыр техника выставката.
10ч.40м. Оҕо бырааһынныгы үөрүүлээхтик арыһыы.
11ч.00м. «Ыллыыр-туойар чөмчүүк саас». Оҕо кэнсиэрэ.
10ч.00м. И. А. Бубякин «Хоһоонноох уруһуй оһуордара» кинигэтигэр оҕолор уруһуйдарын уонна

ааһааччылар конкурстара.
11ч.00м «Оһуор ункүүтэ оһуохай» конкурс.
11ч.00м.-12ч.10м. «Уруйдаан, айхаллан — Олонхо ыһыаҕа» муода театр конкурса.
10ч.30м.-13ч.00м. Оҕолорго уонна төрөппүттэргэ кон-

сультация кииннэрин үлэлэрэ. Оҕолорго анаан маастаркылаастар.
11ч.45м.-12ч.00м. Оҕолорго аналлаах флешмоб.
12ч.00м. Сайынны фонтаны үөрүүлээхтик арыһыы.
12ч.30м. Конкурстары түмүктээһин, кыайылаахтары наһараадалааһын.
12ч.30м. Асфальтка бэйэ миэлинэн уруһуйдааһын.
12ч.30м. Оҕолорго аналлаах ооньуулар.
13ч.00м. Үөрэнээччилэр Россиятаағы хамсааһыннарын кыттылаахтарын парада.
14ч.00м. Оҕо хамсааһынны тэрилтэлэрин кэнсиэрэ. Оҕолорго аналлаах маастаркылаастар.
15ч.00м. Чөл олох фестивала.

Урбаан эйгэтигэр

Ааспыт нэдиэлэбэ Намна “Точка роста” диэн республика предпринимателлэригэр форум ытытылынна. Тэрэһини СР атыыга-эргизэнгэ уонна туризмга, предпринимательствога министерствота, Нам улуунун дьаһалтата тэрийдилэр.

САЙДЫЫ ТИРЭБЭ

И.Е. Винокуров аатынан педколледж үс этээһинэн, биер күн устата, предпринимателлэргэ аналлаах былаааккалар үлэлээтилэр. Форум улууспутугар ытытыллар Олонхо ыһааҕар аһааһыт буолан, олохтоох маастардар, уустар үлэлэрэ быыстапкага турда. Маны сэргэ колледж устудьуоннарын, Намнааҕы оҕо эйгэтин Түөлбэтин иитиллээччилэрин бастың оҕоһуктара, 1 Хомустаах, Хатың Арыы оскуолаларын бизнес-инкубатордарын табаардара бааллар. Холубура, Түөлбэ иитиллээччилэрэ Олонхо дьоруойдарынан кукула, атыыга олбох, фетр, оҕуруо оҕоһуктар, расада аҕалыттар. Дьон болҕомто-тун, сэнгээриитин «Дьыры-бына Дьырылыатта» олонхо сюжеттарынан көбүөр ылла.

баҕарарым. Ол ыра санаам туолла диэххэ сөп. Чэйгэ кучу оту (иван-чай) Хатың Арыы оскуолатын үөрэнээччилэрэ хомуйбуттара. Састаабыгар эбии бэс инньэтэ уонна «горец птичий» от бааллар. Чэй 30 грамнаах, быһаарытыгар: «Чай «Мымах» создан на основе Иван-чая узколистного, который обладает муж-

мор: Александр Копыринга, Тарас Никоновка, «Мымах и потомки» кинигэ автордарыгар махталбын тизрдэбин. Итиэннэ Нам улуунун баһылыга Юрий Слепцов сүбэтин-аматын, өйбүлүн үрдүктүк сыаналыбын.

Форум тэрийээччигэ, Намнааҕы Бизнес-инкубатор салайааччыта Алексей

ской энергией, дает прилив жизненной силы. В этом чае включены сосновые хвоинки, которые придают чаю легкий, приятный хвойный оттенок. Сосна обладает широкой на-

Винокуров:
– Быылгы форум Олонхо ыһааҕар ананна. Сүрүн болҕомто уус-уран оҕоһуктарга уурулунна. Кыбытык тигигэ, сизэл өрүүтүгэр, уус

кыһатыгар маастаркылаастар ытытылыннылар. Барыта 8 улуустан 140 кыттааччы кэлэн барда. Форуму улуус баһылыга Юрий Слепцов кириити тылыннан, эбэрдэнэн аста. СР атыыга-эргизэнгэ уонна туризмга, предпринимательствога министри солбуйааччы Максим Прокопьев, Өксөкүлээх Өлөксөй аатынан норуот айымньытын дьэитин директора Яна Игнатьева, Саха сирин уустарын түмэр «Симэх» киин са-

170x120 иэннээх үлэни «Сахалыы иис» студия иитиллээччилэрэ, учууталлара, норуот маастара Мария Сыромятникова салалтатынан, 4 ый кэрингэ тикпиттэр. Оҕолорго, Нам 1 N-дээх орто оскуолатын үһүс «а» кылааһын үөрэнээччилэригэр (кыл. сал. Н.К. Сивцева), төрөппүттэрэ көмөлөспүттэр. Көбүөрү ким да быһа ааспата, бары имэрийэн, хас биридди лоскуйга кирибит дьоруойу сыһыан көрдүлэр.

Форум биер сонун түгэнинэн «Сахачэй» хампаанньаттан «Мымах кинээс», «Олонхо ыһааҕа. Нам. 2019» диэн чэйдэр сүрэхтэниилэрэ буола.

Бу туһунан «Мымах кинээс» чэй автора, биер дойдулаахпыт, Бүлүү улуунугар «Сосновка» санаторий директорун солбуйааччыта Нинель Бурнашева кэпсиир:

–Бу кыһын Нам улуунун музейдарын холбоһук бөлөҕө Бүлүү улуунугар ыалдытыабыта. Намнааҕы истории уонна этнография музейин директора Александр Копырин Мымах кинээс туһунан кинигэ бэлэхтээбитэ. Чуолан, бу кинигэ чэй оҕоһу-тутар сирдээбитэ. Олонхо ыһаабынан дойдубар бэлиэ, суолталаах бэлэх оҕоруохпун

турой и удивительной выносливостью. Но при мягком характере она стойко переносит жизненные невзгоды, готова с удивительной настойчивостью завоевывать жизненное пространство и бороться с лишениями. К купажу добавлена также трава горца птичьего, который помогает собраться с мыслями, достиг успеха и быть искренним» диэн суруллар. Кинээс мэтириэтин эдэр худоһунньук Семен Луканси суруйда. Атыыга сотору тахсыаҕа, сыаната – 200 солк. Чэйи ааттыырга тирэх буолбут, историяны кэпсээбит, билиһиннэрбит дьом-

лайааччыта Дмитрий Осипов кыттыыны ыллылар. Тэрэһиммитин Нам сэлэһиньэтин предприниматель кэрэ аҕардар «Энсиэли хотуттара» диэн ансаамбыллара, «Добун» эр дьон бөлөҕө ырыанан кизгэттилэр. Норуот маастара, колледж уһууааччыта, «Сардаана» муода театрын салайааччыта Зинаида Понохова сүктэр кыһыны таньынарда. Бу курдук норуот уран уустарын түмэр форум толору ис хоонноох ытытылынна. Туруоруммут сыалбытын ситтибит.

Бэлэмнээтэ Лена НОГОВИЦЫНА

Улуус баһылыгы колонката

ААСПЫТ НЭДИЭЛЭБЭ

Ааҕааччы, дорообо!

Ыам ыйын 21 күнүгэр Ольга Балабкина салайытынан XIII өрөспүүбүлүкэтээби Олонхо ыһаабын тэрийэр кэмितिэт мунһаа Нам улуунугар буолан ааста. Мунһаах түмүгүнэн кэмितिэт чилиэннэригэр сору-дахтар бэрилиннилэр.

Ол курдук, кылгастык сырдаттахха: тырыбына анныгар Ыһаах үөрүүлээх аһыллыгытын уонна сабыллыгытын кыттыылаахтарын таҕастарын уларыттар анал миэстэтин оҕоруу; Новобольничная, Н. Корякина аат. уулуссалар суолларын кэмигэр бүтэри; ыалдыттар түһэр эбийиэктэригэр хапытаалынай өрөмүөн үлэлэрин үбүн быһаары уонна технологическай тэриллэринэн толору хааччыы; «Маастардар дэриэбинэлэрин» гаастааһын боппуруоһун; Хамаҕатта «Эрчим» спортивнай комплексын иннин оҕоруу үбүн быһаары; Олонхо ыһаабын тэрэһиннэрин сонуннары тарҕатар сириэстибэлэр нөҕүө киэнник сырдаттыыны күүһүрдүү; Ыһаах үөрүүлээх аһыллыгытын «Саха» НКХХ ханаалынан быһа биэригэ таһаары.

Хаалбыт кылгас бириэмэбэ үлэ элбэх диэн бэлиэтиибин. Бу күннэргэ бары биер киһи курдук түмсэн, кыайтарбакка туар үлэлэри ситэрээхпит, кэмигэр бүтэриэхпит диэн биер дойдулаахтарбар бүк эрэнэбин.

Улууспутугар 2018-2019 с. оттук сезона ыам ыйын 22 күнүгэр үөрүүлээх быһыыга-майгыга сабылынна. Санаттахха, быыл биер да саахал тахсыбакка, кыстык этэнгэ ааста. Бу барыта «Намкоммунтеплогенерго» үлэһиттэрэ үлэлэригэр эппиэтинэстээх сыһыаннарын түмүгэ диэн сыаналыбын уонна кинилэргэ махталбын биллэрэн.

Ыам ыйын 24 күнүгэр И.Е. Винокуров аатынан Намнааҕы педкэллиэскэ 2-с төгүлүн ытытыллар норуот уран тарбахтаах уустарын түмэр «Сайды тирэбэ» зонагааҕы форум үрдүк таһымна буолан ааста. Уопсайа 9 оройуонтан 142 киһи кыттыыны ылла. Араас хабааннаах «төгүрүк остуоллар», туһалаах сэмийнээрдэр буоллулар. Норуот маастардарын быыстапкага ыалдыттар болҕомтолорун тарта. Нюргуяна Заморщикова «Сахачай» бырайыак олоххо кириитин туһунан сиһилии кэпсээтэ, ону сэргэ «Олонхо», «Мымах кинээс» диэн чэйдэр сүрэхтэниилэр.

Урбаанныттарга олус туһалаах түмсүү буолан ааста. Намнааҕы бизнес-инкубатор 2018 сыллаах үлэтин түмүгүнэн Саха Өрөспүүбүлүкэтин урбаанга, эргизэнгэ уонна туризмга министиэристибэтин махтал суругунан наҕараадаланна.

Ыам ыйын 25 күнүгэр Саха Өрөспүүбүлүкэтин бырабытылытыбатын бэрэссэдээтэлин солбуйааччыта Д.Г. Белозеров Нам улуунугар үлэлиир бөлөҕүнэн кэлэн, быылгы ойуур баһаардарын утары тэрээһин, ыһы үлэлэрин хаамылары, «Меркурий» ФГИС бырагыраама олоххо кириитин билсестэ. Улуус оскуола, уһууааннара, балыһа стационара олохтоох бороодуусууянан толору хааччыллаахтарын бэлиэтээтэ, «Якутлесресурс» тэрилтэ материалнай-техническэй базатын тупсарыыга 2020 сылга үп быһаарыллыаҕа диэн эрэннэрдэ.

Спорт тэрэһиннэрин сырдатар буоллааха, ыам ыйын 25-26 күннэригэр өрөспүүбүлүкэ таһымнаах икки улахан күрэхтэһии: «Сааскы Энсиэли» кикбоксинга күрэхтэһии уонна «Дыгын Ооннуулар» күрэх 2-с сүүмэрдир түһүмэбэ буолан аастылар. «Сааскы Энсиэли» күрэххэ уопсайа 6 оройуонтан 70 спортсмен кытынна. «Дыгын Ооннуулар» күрэх 2-с түһүмэтин уопсайа 6 спортсмен ааста. Биер дойдулаахпыт Артем Варданян 38 очукуону ылан, 2-с миэстэбэ таһыста. Киэн туттар чулуу уолаттарбытыгар Артем Варданянна уонна Антон Тойтоновка улуус дьаһалтатын аатыттан убаһа ыларга сертификаттары туттардым.

Ыам ыйын 25 күнүгэр Нам стадионугар биер дойдулаахтарбыт Дмитрий Ядрихинскай уонна Кэскил Баишев тэрийиилэринэн, «Энсиэли сайына» кэнсиэр ытытылынна. Кирибит үп Ыһаах пуондатыгар бэрилиннэ. Билигин анал хамыһыһа төһө харчы кирибитин чуолкайдьыр. Түгэнинэн туһанан, кэнсиэри тэрийбит дьоммутугар-сэргэбитигэр, бэйэлэрин кылааттарын киллэрбит тэрилтэлэргэ, биердриллээн урбаанныттарга, улуус хас биридди олохтооһор махталбын биллэрэбин.

Юрий СЛЕПЦОВ

АҒЫАХ ТЫЛ МИННЬИГЭС

Ыам ыйын 10-12 күннэригэр Санкт-Петербург куоракка паурлифттингэ Европа чемпионата буолан ааспыта. Дуулаҕа күүстээхтэр күрэхтэһиилэригэр Намтан Руслан Слепцов, Ким Данилов иккис, үһүс миэстэлэри ситистилэр. Оттон Евгений Иванов ирдэниллибит дьиссипилинэлэргэ барыларыгар бастагы миэстэни ылла. Манан кини көрдөрүүтүн 5 кг тупсарда.

Бэйэ информ.

Сылтан сыл аайы өбүгэ сааттан үтүө үгэс быһыытынан илдэ кэлбит өрөгөйдөөх бэлиэ күммүт – саха ыһаабын суолтата үрдээн, өйдөбүлэ кэнгээн, сирэ-туома ситэриллэн, чочулунан иһэр. Саха АССР Үрдүкү Сэбиэтин Президиумун ыһаабынан 1991 сыллаахха Ыһаах Саха республикатын государственнай бырааһынныгынан биллэриллибитэ. Саха республикатын правительствотун уураабынан 2009 сыллаахха Олонхо ыһаабын тэрийэн ытыгы анал бэрээдэгэ – регламена бигэргэтиллибитэ. 2006 сыллаахха Сунтаар улууһугар бастакы Олонхо ыһаага тэриллибитэ. Онтон ыла Саха сирин 12 улууһугар Олонхо ыһаага буолла. Быйыл биһиги Наммыт улууһугар 13-с Олонхо ыһаага ытытыллыаҕа.

Биһиги бүгүн Нам улууһугар Олонхо ассоциациятын председателэ, улуустаабы Олонхо ыһаабын дирекциятын салайааччыта Иван Новиковы кытта сэлэргэстибит.

– Иван Степанович, эн Олонхо ыһаабын режиссердуур-туруорар бөлөх чилиэнэҥин. Дьэ, туох сонуну, уратыны бэлэмни сыйдыаҕыт?

– Олонхо ыһаабын уусуран салайааччыта Андрей Саввич Борисов, туруорааччы режиссер Саха театрын режиссера Руслан Тараховский. СР правительствотунан Олонхо ыһаабын ытыгы бэрээдэгэ, манна туох баар буолуохтааҕа, хайдах быһыылаахтык ытытыллыахтааҕа

спыт хас биірдии тыла-өһө эмиэ булгуччулаах буолан эрэр. Сыыс тыла суох. Улуусулуус туспа тыллаах-өстөөх. Ким хочоҕо, ким алааска олохторунан, сир-дойду бэйэтэ эмиэ ураты стилистикалаах. Ону барытын тутуһабыт. Онон мөккүөр тахсыа суоҕа диэн эрэнэбин.

– Киин улууспут. Дьоккуускайтан чугаспыт. Элбэх киһини, ыалдьыты күүтэбит?

– Оннук. Ырыаҕа хоһоонно хоһуллан, улууспутун уобарастыыр «Ыл-

фольклору, олонхону билэрэ, таҥаһа-саба сиздэрэйэ барыта хомуллан кириэбэ. Кыттааччылар Дьырыбына кыыс бухатыыр уобараһын көрдөрүөхтээхтэр. Күүһүкүдэби, өйү-санааны тургутар күрөс буолуоҕа. Онон «Дьырыбына Дьырылыатта

– Ыһаах кылаабынай режиссера Р. Тараховский диэтин. Ыһаахпыт театральнай режиссурага охтуо суоҕа дуо?

– Руслан Игоревич кэнники сылларга хас да ыһаабы туруорда. Уөһэ Бүлүү Намыттан төрүттээх. Онон биір

лу тиірдиэхпит.

– Репетициялар хаһан саҕаланыахтарай?

– Паарка тутуута бэс ыйын 15 күнүгэр бүтүөхтээх. Бу күнтэн репетициялар саҕаланыахтара.

– Тус бэйэҕэр Олонхо ыһаага туох оруоллааҕыт, суолталааҕыт?

– Үрдүк айыыларга сүгүрүйэн, төрүт үгэспитин, итэ-вэлбитин дьонно тиірдии буолар. Саха омуга итэвэллээх омук. Олонхо ыһаага айыы аймаҕа сирдээхтик уонна чэгиэнник-чэбдиктик сылдьарыгар аһаҕастык ыһаах буолар. Үрдүк айыыларга сүгүрүйүү. Үгүс элбэх ыһаахтары ыһан, тэрийсэн кэллим. Онон көрдөхпүнэ, көрөөччү ирдэбилэ сылтан сыл уларыйа турар. Олонхо ыһаахтарын кэтээн көрөр дьон, сыл аайы биір диэн көрүүн сөп. Ол эрээри, этэн аһарбытым курдук, үгүкүүлэри кытта булгуччулаахтар, холобура, оһуор үгүкүтэ. Онон саһаны, уларытыны киллэрэр уустук. Режиссура мындырдарын

НАМҢА ОЛОНХО ТЫЫНА БААР!

кирибиттэрэ. Олонхо сүрүнэ итэвэлбитигэр, үйэлээх үтүө үгэстэрибитигэр сытар. Үгэспитин, сирэбитин-туоммутун тутуһан, киин улууска ыһаабы хайдах ыһарга холобур буолуохтаахпыт. Сир-дойду уратылаах, кэрэхсэбиллээх историялаах. Онон Нам улууһун төрдүнүһун кэпсиэхпит. Бу түһүмэх ыһаахха бэлиэ миэстэни ыһааҕа. Сонун көстүүнэн, бастатан туран, күн диэки таласпыт кубалы монуоннаах трибуна, иккиһинэн, сир-туом чааһыгар кирирдэххэ, алгыс ингэрэн баран, трибуна оһуор дьону барыларын, охтоо кымыһынан, үтэһэлээх этинэн күндүлүөхпүт. Үс алгысчыт баар буолуоҕа. Кинилэртэн Дмитрий Кривошапкины инники күөһүнэ тутуһабыт. Дмитрий Иванович республикаҕа биллэр олонхоһут, «Дьүрүл» ансамбылы тэрийсипит, салайбыт үгэспитин, фольклорбутун тарҕатааччы ытык киһибит буолар.

– Аныгы киһи сирэ-туому ыһаах дуо? Ыһаабы киһи хайдах сыаналыыр? Шоуга курдук кэлэр дуу?

– Билигин итэвэл саамай сөптөөхтүк тэнийэн, тарҕанан эрэр кэмэ. Онон дьон ыһаабы сөптөөхтүк сыаналыыр, ыһаах буолла. Ыһаахха киһи ыраас кэлиэхтээх. Сирэ-туому билэр, убаастыыр буолуохтаах. Саамай сүрүн алгыс, Дьөһөгөйгө сүгүрүйүү, күммүт мунутуур, уһуур кэмигэр сахалар туруктуун, өйдүүн-санаалыын бэлэм буолуохтаахпыт. Оччотугар алгыс ингэр, кинини араҥаччылыыр, харыстыыр. Итинэн сыл аайы сылдьар буолла-бына, туруга бөбөрүүр.

– Олонхо ыһаахтарын анаан көрөр, ырытар дьон бааллар. Туохэмит сыһаны-халтыны таһаардылар да, киһи эйгэбэ иһитинэрэллэр. Бу түгэни үчүоттаатыгыт?

– Ити түгэни биллэн турар, үчүоттуубут. Билигин Олонхо ыһаахтарын тутуулары сааһыланньылар, канон, ол эбэтэр булгуччулаах тутуулар билиннилэр. Уон эбийиэктэн биһиги тоһуһун туттубут. Маны тэнгэ алгы-

дыытымсах Нам сирэ» диэн уос номоһор сылдьар эти баар. Онон барыта 30-35 тыһ. киһини күүтэбит. Хас улуус аайыттан сүүрбэли киһилээх официальной делегация кэлиэхтээх, 200-кэ бочуоттаах ыалдьыты кэтэһэбит, 50-ча олонхоһут кэлиэбэ, оһолордуун, ыччаттардыын 150 киһи буолуохтара. Барыллаан бу курдук аахтыбыт.

– Бэйэбит улууспут ансамбылларын, коллективтарын таһынан, республикатын кимнээх кэлиэхтэрэй?

– Республика айар коллективтарыттан барыта 265 киһи кэлиэхтээх. Ол иһигэр отуччата режиссердар, туруорааччы режиссердар, хореографтар, сценаристар. Итинэн биллэр үгүкүү ансамбыллар, холобура, саха национальнай үгүкүүтүн ансамбыла, «Өркөн» культура колледжын бөлөҕө, «Сандал» уо.да Хор, национальнай оркестр, филармония, Саха театра, Саха циркэ кэллэллэрин күүтэбит.

– Спортивной күрэхтэһии туох уратылаах буолуоҕай?

– Барыта 70-тан таһа культурнай программа баар. Ол иһигэр П.П. Ядрихинский-Бэдьээлэ «Дьырыбына Дьырылыатта кыыс Бухатыыр» олонхо ис хоһоонунан күүстээх-охтоох, мындыр, муударай, кэрэ сэбэрэлээх кыргыттарга күрэх буолуоҕа. Манна спортивной күрэхтэһии эрэ буолбакка,

кыыс Бухатыыр» уобараһын арылхайдык көрдөрбүт кыыс, бастыһынан ааттаныаҕа. Уолаттарга Е.Г. Охлопков-Буоратай «Алантай Боотур» олонхотунан күрэхтэһии ытытыллыаҕа. Кыайылаахха «Алантай Боотур» диэн аат ингэриллэбэ. Ыһаах культураһытын, Ытык Дуоҕа туттарыллар түгэнигэр, «Дьырыбына Дьырылыатта кыыс бухатыыр», «Алантай Боотур» ааттарын ылыттар бэлиэ туттарытыгар кыттыылары буолуоҕа. Оттон ыһаах арыллытыгар Дыһын оонньууларын мунутуур кыайылаахтарын чистэтиэхпит.

– Бусотурутааҕыта Олонхо ыһаабын өрөгөй ырыата айыллан, дьон-сэргэ истиитигэр тарҕанна. Автордар кимнээбэй?

– Автордар: Николай Жирков, Афанасий Татарин уонна мин – Иван Новиков. «Биһиги айбатахпытына ким айыай, биһиги ылсыбатахпытына ким ылсыай» диэн санаатан суруллубут ырыа. Күлүүс тылын поэттар Александр Дунаев, Василий Ушницкай-Сэки, суруналыыс Григорий Эверстов-Тыппалаах сүбэлээн-амалаан, сирдээн биэрбиттэрэ. Онон «Энсиэли хочото – Олонхо биһигэ» диэн ырыа айыллан таһыста. Поэттартан, хоһоонньуттартан кирибит айымньылар ыһаах сценарийыгар суруллан, түһүмэх аайы иһиллэхтэрэ, ааһыллыахтара.

силлэстээхпит-мутуктаахпыт, хаан-уруу утахтаахпыт диэн үөрөбүт. Кини бэйэтэ да ону билинэр. Оттон режиссура чааһын эттэххэ, булгуччулаах тутуулары тэнгэ, ыһаах булгуччулаах сирдэрэ-туомнара, тутуһулар түһүмэхтэрэ бааллар. Ол хас биірдии ыһаахха баар. Биһиги көстүүнү байытар, киһи хараһынан көрөн ыһааһын күүһүрдэр туруорууну ситиһэ сатыбыт. Ону сорох дьон театрализацияга охтуу курдук ыһаах. Оннук өйдүү суохтаахтар.

– Олонхоһуттарытын үйэтити хайдах быһыылаахтык ыһааннарый?

– Олонхоһуттарыт элбэхтэр. Историяһытын арыһарга дьулуһабыт. Нам улууһун историяһын, уратытын кэпсиир театрализованнай туруорууга олонхоһуттарытын көрдөрүөхпүт. Пааркаҕа олонхоһуттар, суруйааччылар аллеялары баар буолуоҕа. Үс олонхоһут мэтириэтэ сурулуоҕа, бюстара оһоһулуоҕа. «Нам улууһун олонхотун сюжеттара», «Книга-справочник олонхоһутов», «Нам оһолоро олонхону уруһуйдуулар» уо.да. хомурунньуктар, кинигэлэр бэчээттэниэхтэрэ. Этэн аһарбытым курдук, икки олонхоһон спортивнай күрэхтэһии ытытыллыаҕа. Олонхону толорууга үс ыһааһаакканан, оһолор, ыччаттар, улахан дьон туойуохтара.

– Дьону соһутар түгэн баар буолуо дуо?

– Дьону соһутар түгэннэр баар буолуохтара. Олортон биір дэстэрэ – тыһынаах кубалар баар буолуохтара. Оно анаан көлүччэ оноруохпүт. Куба айыһыттыах улуус буоларбытын көрдөрүөхпүт. Балериалар үгүкүүлүөхтэрэ. Элиэнэ эбэбитин кэпсиир маассабай көстүү баар буолуоҕа. Үгүкүүнэн эбэбитин уобарастаан көрдөрүөхпүт. Искусство бастыһынын кэпсиэхпит. Оттон сүрүн суола – Нам улууһуттан государственность үөскэбитин, Саха республикатын государственноһыгар намнар турбуттара диэн өйдөбү-

ымпыгар-чымпыгар тийэ ырытан көрөн, толкуйдаан сценарий суруллубута. Уусуран салайааччыбыт, Андрей Борисов, ыһаах сүрүн концепциятын, государственность тематын, этэн биэрбитэ. Өссө күһүн кэлэ сылдьан ити теманы дьүүлгэ туруорбута. Нам оһоньору, Мымах кинээһи, Максим Аммосовы инники күөһүнэ тутуохтаахпыт эппитэ.

– Намнарга Олонхо тыһына баар дуо? Намнар нууча-тыһыһытты сахалар диэн күлүү гыналлара кистэл буолбатах...

– Киин улуус буоламмат, сабыдыал элбэх. Урбанизация күөскэ барар. Ол гынан баран, Намна олонхо тыһына баар! Биһиги, киин сахалар, республикабыт хабыллар ортоугар олоһобут. Олонхо ыһааҕар Энсиэли хочотун уратытын, киин сахалар олохторун көрдөрүөхпүт. Олонхо ыһаабын сүрүн киэргэлэ – олонхо уонна оһуоһай. Оһуоһа биір уратыбытынан, бу хочоттон киэһник тэнийбит Нам оһуоһайа баар. Аныгы киһи иһиттэһинэ, Нам оһуоһайн тэтимэ салгыттылаах курдук. Мэлдьи биір тэтими тутан үгүкүүлүүр. Кыргыз үйэтин саһана оһуоһай атын тэтимнээбэ буолуо. Оттон эйэлээх олох оһуоһайа намнартан саһыллыбыта. Эйэни олохсуппүт -- Энсиэли хочото. Оһуоһай төрдө – эйэлээх олох суола. Онон Нам оһуоһайа эйэ тыһына, эйэ хамсаһыта. Кыргызһы бүһүтүн, сир-уот булан олохсуйдубут диэни кэпсиир – Нам оһуоһайа. Үгүкүү ханна да ыксаабакка, наһыл хамсаһылаах. Онон намнар аан дойдуну көрүүлэрэ, бу үгүкүү хамсаһыларынын нөһүө биллэр.

– Түмүккэр тугу этиэн этэй?

– Өбүгэтин үтүө үгэстэрин умнубат омук олоххо тиірэхтээх, инникигэ эрэллээх буолар.

Олонхо ыһааҕа санаа хоту буоллун, дьыэлээх дьон уонна үгүс үтүмэн ыалдьыт өйүгэр-санаатыгар үйэлээх өйдөбүл, кэрэ кэпсээн буоллун!

Кэпсэттэ
Лена НОГОВИЦЫНА

Үөрэх зйгэтигэр

Ыам ыйын 22 күнүгэр английскай тыл тылынан чааһыгар Россия үрдүнэн боруобалыыр биир кэлим экзаменнар ытытылыннылар. Тэрэһин сүрүн сыалынан-соругунан экзамен матырыйаалларын толору комплегын бэчээттээһини боруобалааһын, экзамен хайдах барарын билсиһи буолулар.

Нам 1-кы №-дээх оскуолатыгар, 407 №-дээх экзамен ытытыллар пуунугар, үлэ сарсыарда 7 чаастан саҕаланна. Салайааччы уонна техническэй специалист штабка кэлэнэр бэлэмнэни үлэтин ытытылар. Бу барыта 2 өттүттэн камераҕа уһуллан, Москваттан уонна Дьокуускайтан экзамен хаамытын кэтээтилэр.

9 чаастан экзамен кытытылаахтарын пуунга киллэрдилэр. Хас биирдии үөрэнээччи металлоискатель нөһүө бэрэбиэркэни ааста. 9ч. 15 м. 3-с этээскэ бэлэмнэни хоһугар киирэн, анал миэстэлэргэ олордулар.

Тэрийээччи учуутал 10 чааска сейф-пакеттары арыйда. Үөрэнээччилэр көрөн олордохторуна, матырыйааллары дискэттэн бэчээтти-

ОМУК ТЫЛЫГАР ТУРГУТУУНУ ААСТЫЛАР

ир массыынаҕа кумааһынан таһаардылар. Инструктаж 2-тэ төхтүрүйэн аабылынна. Бастакыта — 9 агаар чааска, иккиһэ — 10 чааска. Бэлэмнэни аудиториятыгар инструкцияны билиһиннэрдилэр, онтон экзамен ытытыллар хоһугар киирэн, 1 оҕо 15-тии мүнүүтэ соруудаҕы толордо.

Экзаменгэ 2 государственнай комиссия чилиэнэ, пуун салайааччыта, техническэй специалист, аудитория та-

һыгар тэрийээччилэр, общественной кэтээн көрөөччүлөр, мед. үлэһит, улуустааҕы хаһыат бэрэстэбиитэлэ кытытыны ыллылар. Маны сэргэ оскуола аайыттан үөрэнээччини арыаллыыр киһи анаммыт.

Бу күн Намга — 9, II Хоустаахха - 1, ХСФЛ-га — 1 үөрэнээччи тургутууну ааста. Билингги туругунан, улуус үрдүнэн 11 оҕо омук тылын туттарар баҕатын биллэрибит.

2022 сылга омук тыла эбэһээтилинэй экзамен быһытынан киририэхтээх.

Боруобалыыр экзамен түмүгэ тахсыбат.

2019 сыл – Энциэлигэ олонхо туоната

Ааспыт нэдиэлэҕэ Бартыһаан нэһилигэ Олонхо ыһыаҕын уруйдуур-айхалыыр акция кэнсиэригэр сырытыбыт.

Эрдэтэн кирири билиэтинэн Бартыһаан дьикти бэйэлээх айылҕатын астык ааста, уран тарбахтаахтарын оноһуктара уонна да атын сүүйүүлөр оонньоолор дьин реклама баарын көрөмүт, 7 чаас арыый иннинэ тийбиппит, илибитин соттон хааллыбыт. Сүүйүү хайыһы үйэ бэрт былдьаһыгынан бүтэ охсубут. Баттаспыт дьон үөрбүт-көппүт харахтарын эрэ көрөн хааллыбыт.

«Сарданга» кинотеатр салатыгар толору киһи мустан, кэнсиэр бириэмэтигэр саҕаланна.

Тэрэһин «Арчы» үнүкүүнэ уонна «Дьүрүл» фольклорнай ансамбль эдэр көлүнэ ырыаһыттарын «Алгыс ырыатынан» аһылынна. М. Аргунова салайааччылаах Венгрияҕа, Сербияҕа ытытылыбыт аан дойдутааҕы фольклорнай фестиваллар кыайыһылааҕа «Дьүрүл» ансамбль дьон кутун тутта.

Нэһилиэк баһылыга Алексей Зырянов махталын тиэрдэн туран, кэргэнэ Татьяналыын Эдьий Марыына репертуарыттан «Үчүгэй, үчүгэй» ырыанан ээрдэлээбитэ сонундук көһүннэ. «Сайбай» бөлөх көрдөөх-күлүүлээх чабырҕахтарын, «Дьүрүл» ансамбль «Айылҕа дуораана» хомуска дьүһүйүүлэрин үрдүк таһымга толордулар.

Нуучча улуу суруйааччыта Антон Чехов «Театр — искусство үрдүк чыпчаала» диэн айымньытынан туруоруллубут спектакль режиссура, толоруу, көстүүм өттүнэн олус табыллыбыт. Хас биирдии оруол чаһылхайдик арылынна. СР культуратын туйгуннара Семен Алексеев уонна Людмила Рехляева «Дойдум дьоно», «Хомус» фольклор дьэтин кэрэ куола «Ырыа-мин дьолум»

ОЛОНХО ЫҺЫАҒЫН БАРЫ ӨЙҮҮБҮТ

диэн абыланнаах ырыалара, Кытай республикатыгар ытытыллыбыт фестиваль 2-с миэстэлээх призера «Арчыһыттар» үнүкүү бөлөбүн нууччалы үнүкүүтэ дьон-сэргэ дууһатын долгутулар, санаатын аралдытылар. Нэһилиэк кизин туттар талааннаах ыччата Ньургууна Николаева, Нария Турантаева, Татьяна Афанасьева, Арина Винокурова сааскы ылаангы күнүнэн сайаҕас ырыаларын бэлэхтээтилэр. СР үтүөлээх артыыската Анастасия Готовцева уонна Семен Алексеев ырыаларын көрөөччүлэр дохсон ытытыаһынан көрүстүлэр.

Кэнсиэри «Дьүрүл» бастакы бөлөбүн төрүттэспит, сцена ветерана Николай Феоктистов төрөппүт кыһа, «Вести-Саха» бизири ытытааччыта Ньургуяна Феоктистова уонна «Дьүрүл» народнай ансамбль салайааччыта Владимир Колесов бэркэ диэн иилээн-саҕалаан ытытылар. Кэнсиэр олус тэтимнээхтик, өрө көтөбүллүүлээхтик баран, дьон хайҕалын, махталын ылла. Манна Бартыһаанга саха фольклора чэчири сайдыбыта, эдэр көлүнэни өбүгэлэрибит уус-уран айымньы-

ларыгар уһуйуу ситимнээхтик барбыта өтө көһүннэ. Онуоха СР үтүөлээх артыыската Анастасия Готовцева «Эрэл» народнай ансамблыга бииргэ айбыт-туппут доҕоро, «Хомус» СК директора Семен Алексеев ынырыгытын ылынан кэлэн, ыллаабыта-туойбута элбэҕи быһаарда. Талааннаах артыыс иһирэх ырыаларын истээри үгүс көрөөччү кэлбитэ өтө сэрийиллэр. «Саха» НКХХ хампаанья диктора, журналист Ньургуяна Феоктистова биир дойдулаахтарын өйөөн, үлэтигэн быыс булан, кэнсиэри ытытыспыта тэрэһин таһымн өссө үрдэттэ. Маныаха нэһилиэк баһылыга Алексей Зырянов дьэ кэргэнинэн саха нуруотун тапталаах ырыаһыта Эдьий Марыына сырдыкка, кэрэҕэ ыныгар ырыатын кэнсиэр аһыллытыгар толорбуттара бар дьону кэрэхсэттэ.

Онон бартыһааннар кэнсиэрдэрэ эрдэттэн рекламата кыаллан, ис хоһоон, көстүү өттүнэн сөпкө аттарыллан, үгүс көрөөччүнү хапта. Бу күн 38500 солк. суумалаах үп-ас ыһыах фондатыгар киирдэ.

А. КОРЯКИНА

Үчүгэйи үтүктүүхкэ, үөдүтүүхкэ

БАСТЫҢЫ БАТЫС, КЫАХХЫН АРЫЙ!

Соторутааҕыта Н.С. Охлопков аатынан улуустааҕы гимназияҕа Бүтүн Россиятааҕы научнай-практической конференцияларга, нуруоттар икки ардыларынааҕы айар уонна профессиональной таһымы тургутар конкурстарга, спортивной күрэхтэһиилэргэ ситиһиилээхтик кытытыбыт, бастаабыт, «Артек», «Океан» лааһырдарга сынньанар чизскэ тиксибит бастын үөрэнээччилэри кытта «Биирдиилээн ситиһиллэр сылларыгар – Россияны арыяабыт» диэн пресс-конференция буолбута. Манна 8-9 кылаастар үөрэнээччилэрэ кытытыны ыллылар. Бу истин-иһирэх көрсүһүүнү гимназия дириэктэрэ Александр Валерьевич Новгородов салайан ытытта.

Сергей Тимофеев, Сайаана Жиркова, Влад Новгородов, Олег Катакинов научнай-практической конференцияҕа, Артур Иванов, Нарыя Шадрина нуруоттар икки ардыларынааҕы, Бүтүн Россиятааҕы айар уонна профессиональной конкурстарга, Данил Лисачев Бүтүн Россиятааҕы спортивной күрэхтэһиигэ кытытыбыттарын, Оливия Сивцева, Эдуард Осипов, Сергей Тимофеев, Сайаана, Дайаана Жирковалар «Артекка», «Океанга» хайдах сынньаммыттарын, тугу көрбүттэрин-истибииттэрин кэпсээтилэр.

Бастакы көрсүһүү буолан эбитэ дуу, оҕолор арыллан биэрбэтилер, ыйытыгы арыах. Бу тэрэһини гимназия салалтата кизин, чин билиилээх, дэгиттэр дьобурдаах, дьулуурдаах, бастыннары батыһар үөрэнээччилэр кэккэлэрин хаһатар сыллаах тэрийдэ. Учууталлар манньк көрсүһүүлэри чаастаык тэрийэр былааннаахтар. Бу бырайыактара элбэх оҕону хамсатыа, умсугутуо, араас конкурстарга иннэн-толлон турбакка көхтөөхтүк кыттан, ситиһиилэнэн, сайдан иһэллэригэр көмө, тирэх буолуо диэн эрэнэллэр.

«Дойду бэйэтин геройдарын сирэй билиэхтээх» диэн мээ-нэ этиллибэтэх буолуохтаах. Бастыннар холобур буолаллара, оҕо оҕоттон үөрэнэрэ элбэх. Онон, манньк көрсүһүүлэри тэрийи үүнэр көлүнэҕэ туһалаах эрэ буолуохтара.

Кэрэ зйгэтигэр

ҮРДҮК ТАҺЫМНАРЫН ИТЭБЭТТИЛЭР

Быйыл оҕо искусствотын оскуолаларын хас да сыллаах үлэлэрин сыаналааһынынан, республикабыт 82 оскуолатыттан 8 оскуола Россия Федерациятын үрдүнэн бастыннарынан ааттанан, алталы мөлүгөн солкубайдаах граннарынан наһараадаламмыттара. Балар ортолоругар биһиги улууспут З.П. Винокуров аатынан оскуолата (дириэктэр А.С. Афанасьев) ааттаммыта.

Улуу дьомо-сэргэтэ бу үөрэх кыһатын коллектива кыһамнылаахтык, айымнылаахтык үлэлиллэрин билэбит. Иитэр, уһуйар оҕолоро искусство бары көрүнгэр ытытыллар араас таһымнаах күрэхтэһиилэргэ ситиһиилээхтик кыттан, төрөөбүт улуустарын үтүө аатын ааттаталлар.

Оскуола отчуоттуур быһылыгы тэрэһинэ, «П.И. Чайковскай музыкатыгар оҕо саас зйгэтэ» диэн хоһоонноохтук, А.Ф. Шестаков аатынан культура киинигэр ыам ыйын 19 күнүгэр — улуу Советскай дойдубутугар пионердар тэрилтэлэрэ үөскэбит күнүгэр буолла. Көрөөччү элбэх. Оҕолор таһас-сап арааһын тангыбыттар. Долгуйаллар. Туруммуттар. Фойеҕа улуу композитор айымныларыгар элбэх оҕо уруһуйа быыстапкага туруоруллубут.

Кэнсиэр бары нүөмэрэ Петр Ильич быраатыгар (племяннигар) Володя Давыдовка анаан суруйбут 24 пьесалаах «Оҕо альбома» диэн хомуруннуугар кирибит айымныларынан сүүмэрдэнэн, көрөөччүлэр дьүүллэригэр таһыста. Үөрэнээччилэр кэнсиэри олус сэргэхтик туттан-хаптан, сангаран-ингэрэн ыһыптыгарын биһирээтибит. Хоруан, ансамбылынан, биирдиилээн, бөлөбүнэн ыллааччылар, музыка араас тэриликтер оонньоон иһитиннэрээччилэр, үнүкүүһүттэр айымнылар ис хоһооннорун көрөөччүгэ тиэртилэр. Хас биирдии толорооччу таһыма үрдүк. Оҕолорбут үүнэр-сайдар дьобурдарын, кыахтарын, дьулуурдарын көрөн-истэн үөрдүбүт.

Бу кыһаҕа өр кэмгэ үтүө суобастаахтык үлэлиэбит ветеран педагогтар — И.А. Бубякин-Чөнөчөк, Т.А. Гурьева, А. Захаров уо.д.а. коллектив үлэтин, ыччаттар толорууларын биһирээтилэр. «Үчүгэй, үрдүк таһымнаах кэнсиэр көрдүк», - диэтилэр. Айымнылаахтык үлэлиир түмсүүлээх коллективка өссө үрдүк, үгүс ситиһиилэри баһарабыт.

И. ИВАНОВ

ДЬИЭ КЭРГЭН - ОЛОХПУТ ТУТУПА

Ыам ыйын 17 күнүгэр Кыһыл Дэриэбинэ «Сайды» сыннаалаг киинигэр Нам улуунун бастыг дьэ кэргэттэрин чиестир тэрээһин уонна элбэх оҕолоох дьэ кэргэттэр конкурстара буолан ааста.

Үөрүүлээх дьоро киэһэни Е. Евстафьева уонна С. Находкин иилээн-сажалаан ыыттылар. Биэчэри «Саһарҕа» бөлөх «Алаас кыргыттары» үгкүүнэн арыйда, «Нам улууһа» МТ баһылыга Ю.И. Слепцов эҕэрдэлээтэ.

Бу күн бастыгтан бастыг ыяллары чиестээһин буолла. «Нам улууһа. 2019 сыл - Бастыг ыяллар» Бочуот кинигэтигэр киридилэр: Намтан 55 сыл бииргэ олохтор А.Н. уонна М.А. Пестряковтар, Партизантан 49 сыл бииргэ олохтор В.В. уонна М.И. Сыромятниковтар, Намтан 44 сыл бииргэ олохтор Н.Н. уонна В.Ф. Степановтар, Граф Биэрэгиттэн 44 сыл бииргэ олохтор Н.Н. уонна Л.В. Петровтар, Бөтүнтэн 44 сыл бииргэ олохтор В.М. уонна В.Д. Макаровтар, Никольскайтан 40 сыл бииргэ олохтор П.Н. уонна А.Е. Нератовтар, Аппааньтан 39 сыл бииргэ олохтор Г.И. уонна Г.К. Семеновтар, Үөдөйтэн 35 сыл бииргэ олохтор И.А. уонна Н.Е. Зыряновтар.

Улуус баһылыгын махтал суруктарын туттулар: Үөдөйтэн В.Г. уонна Е.Д. Николаевтар, Граф Биэрэгиттэн В.Н. Сивцева, Кыһыл Дэриэбинэттэн Р.А. уонна Ю.И. Уваровскайдар, Бөтүнтэн И.Б.

уонна С.Р. Лукиннар, Намтан С.С. уонна В.Е. Верховцевтар.

«Үтүө холобур» номинацияҕа киридилэр: Партизантан 40 сыл бииргэ олохтор В.И., А.А. Поповтар, Граф Биэрэгиттэн 35 сыл бииргэ олохтор И.В., А.С. Павловтар, Үөдөйтэн А.Д., Е.Я. Новгородовтар, Модуттан С.С., С.Н. Охлопковтар.

Үүммүт 2019 сылга «Бастагы оҕо» анал ааты Нам сэлиэннэтиттэн Н.С. уонна Д.Ю. Соловьевтар ыллылар. Кинилэр 3-с оҕолоро Айтал тохсуньу 1 күнүгэр күн сириг көрбүт. Жирков Владимир Павлович аатынан бириһи оҕо иитиитигэр үрдүк ситиһиитин иһин биир бастыг аҕа аныыллар. Владимир Павлович дьэ кэргэнин аатыттан кыһа С.В. Юшкова уонна балта Т.П. Малышева 3 оҕолоох Н.Н. Эверстовка (Үөдөй) туттардылар.

Улуустаагы «Элбэх оҕолоох дьэ кэргэн-2019» конкурс буолла. Дьүүлүүү сүбэҕэ улуустаагы дьэ кэр-

гэн уонна ыччат отделын кылабынай специалиһа Л.В. Еремеева, Нам улуунун дьахталларын сэбиэтин председателэ И.С. Находкина, бизнес-киин директора, СР предприниматель дьахталларын союзтарын чилиэнэ Л.П. Попова, улуустаагы «Россия ийэлэрэ» түмсүү председателэ М.Д. Рожина, «Дьүөгөлэр» аһаҕас форум Намнаагы салаатын координатора И.И.Сивцева үлэлээтилэр.

Конкурс 4 түһүмэҕинэн барда. Бастагы - дьэ кэргэни

билиһиннэри, иккис - дьэ кэргэн дьарыга, үһүс - «Дьэ кэргэн төрүччүтэ», төрдүс - саха таһаһын кэтэн көрдөрүү. Кыттааччылар бары олус бэлэмнээхтэрин көрдөрдүлэр. Марина Максимова, Анжелика, Денис Герасимовтар-Сивцевтар, Валентина Аммосова, Петр Машников, Леонид Чупров эҕэрдэ ырыаларынан кизгэттилэр. Баһылык солбуйааччылар, дьаһалта специалиһтара, түөлбөлөр, коллективтар бэрэстэбиитэллэрэ, кыттааччылар аймах-би-

лэ дьонноро эҕэрдэ тылларын тиэртилэр, сэмэй бэлэхтэрин туттардылар.

1-кы ст. лауреаттарынан - Мария Михайловна, Петр Иванович Муксуновтар, 2-с ст. лауреаттарынан - Джулиана Афанасьевна, Николай Иванович Саввиновтар, 3-с ст. лауреаттарынан - Намиэна Григорьевна, Афанасий Павлович Матанновтар, онтон кыайыылаах дьэ кэргэнинэн Матрена Кирилловна, Павел Николаевич Окочешниковтар буоллулар. Аны күһүн ытыллар республикатаагы конкурса М.К. уонна П.Н. Окочешниковтар дьэ кэргэттэрэ улууспут чизһин көмүскүүэтэрэ, онтон М.М. уонна П.И. Муксуновтар республикатаагы «Сельская семья» конкурса кыттар чиекэ тигистилэр.

Спонсордарга: ИП А.А. Сидороваҕа («Икея» маҕ.), ИП В.Ю. Кривогорнищынна («Лакшми» маҕ.), ИП Н.С. Фа-Ин-Фоҕа («Аюми» маҕ.), ИП Е.С. Виктороваҕа («Ткани» маҕ.), ИП Д.А. Касьяноваҕа («Цветы» маҕ.), ИП Л.П. Поповаҕа (ТЦ «Ассоль»), улуустаагы дьэ кэргэн уонна ыччат отделын кылабынай специалиһыгар Л.В. Еремееваҕа, «Сайды» СК коллективыгар (дир. А.Г. Винокурова), кыттыбыт бар дьоммутугар махтал тыллары тиэрдэбит.

Н.Д. СИВЦЕВА,
Аппааны

Хамаҕаттаагы «Ретро-Данс» народнай үгкүү бөлөҕө (сал. СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ Л.А. Андросова) 22 киһи буолан, май бырааһынньыгын кэмигэр, Соуруу Корея Тэгу куоратыгар ытыллыбыт норуоттар икки ардыларынаагы фестивалга ситиһиилээхтик кыттан кэлдилэр. Коллектив саха культуратын билиһиннэрдэ, көрдөрдө, Корея кэрэ бэлиэ миэстэлэринэн сырытта.

«Кытыл» түөлбө олохтоохторо Улуу Кыайы күнүнэн сэри кыттылааҕа М.И. Жирков памятин үгэс быһытынан ыраастаатылар, кизгэттилэр уонна «Өйдөбүннүк чүмэчи» акцияҕа оҕолуун, улахан дьоннуун мустан, сэри хонуутугар охтубуттары кэриэстэтилэр. Бырааһынньык күн парад, митинг кэнниттэн Д.Д. Новгородов аатынан «Кэскил» балаҕанга нэһилиэк кырдьаҕастарыгар «Күөх уот» тэрилиннэ, «Сэри сылын оҕолоро» өйдөбүннүк мэтээл туттарылынна.

Халаан ууга кэлиэн иннинэ, үгэс курдук, нэһилиэк бүтэйдийн сабыга субуотунньук буолла. Манна олохтоох дьаһалта үлэһиттэрин тэрийиитинэн, эр дьон түмсэн, Кириэс Кытыл, Арыы Тиит аннынан күрүө өрөмүөнүгэр күүстээх үлэ барда.

Саха сиригэр Пионерия 95, Хамаҕатта оскуолатыгар «Төлөннөөх сүрэхтэр» этэрээт тэриллибитэ 60 сыллаах үбүлүйдэринэн Быһытаахха пионерскай сбор буолан ааста.

1959 сыллаахха аан бастаан «Төлөннөөх сүрэхтэр» ааты ылыбыт пионердартан Е.М. Ларионов, Н.Д. Захаров, С.Н. Павлова (Москвитина),

«РЕТРО-ДАНС» СОБУРУУ КОРЕЯҔА СИТИИИЛЭННЭ

Е.М. Касьянов (Афанасьева), Р.Г. Новгородова (Данилова) уонна бастагы артековец Е.Р. Леонтьев күндү ыалдык буоллулар. Е.М. Шапошников аатынан Хамаҕатта орто оскуолатын 4-с кылааһын үөрэнээччилэрэ пионерга киридилэр. «Кэскил» оҕо хаһыатын үлэһиттэрэ Е. Иринева-Огдо, В. Пак, А.Васильев-Көрдүгэн, улуустаагы «Түөлбэ» оҕо сайдар кииниттэн О.И. Потапова «Төлөннөөх сүрэхтэр» этэрээт араас көлүөнэлэригэр түөстэригэр кыһыл хаалтыны баайдылар. Онон, Хамаҕаттаҕа 8-с көлүөнэ «Төлөннөөх сүрэхтэр» пионерскай этэрээтэ баар буолла. Кинилэри учуутал С.А. Захарова салайар.

Брыа күнүн көрсө, «Түһүлгэ» НАК фольклорга специалиһа О.М. Кудрина үлэлээбитэ 10 сылын бэлиэтиир айар киэһэтин көрөөччүлэригэр анаата. Дьүһүйүү-кэнсиэргэ Оксана Кудрина ыллаан, үгкүүлээн, чабырҕахтаан, хоһоон

лээтэ. «Иэмэх» норуот ырыатын толорооччуларын бөлөҕө С. Зверев репертуарыттан ырыалара, «Айыы Хотун» бөлөх ырыата, үгкүүтэ, «Түһүлгэ» фольклорнай бөлөх нүөмэрдэрэ, олонх, тойук толорооччулара - бары Оксана Михайловна бэлэмнээбит, туруорбут уус-уран айымньы-

ааҕан, бары талаанын арыян көрдөрдө. Бу киэһэҕэ кини дьарыктыыр 6 айар бөлөҕө кыттыыны ылла. Ол курдук, «Күбэйдэр» эбэлэр бөлөхтөрө чабырҕахтаан чоргуйда, олохтоох мелодист Л.В. Иванова «Сахам мааны халада-айа» саҕа ырыатынан эҕэрдэ-

лара бииртэн биир сынааҕа табыстылар. «Баара кымыс амтана, олох дьикти амтана...» дьээн ааттаммыт истин иһирэх, сонун режиссураалах туруоруу көрөөччү биһирэбилин ылла.

Ыам ыйын 26 күнүгэр улуустаагы «Авто-Леди» конкурса Хамаҕатта суоппар кыргыттары: С. Назарова (капитан), А. Аргунова, А. Аммосова, Ж. Гоголева, А. Харатаала Кыһа «Кыталына» хамаанда буолан киристилэр. Барыта 5 хамаанда кыттыбытыттан, уопсай түмүккэ «Кыталына» кыргыттары 2-с уонна «Айан Хотун» күрэххэ Саргылана Петровна Назарова эмиэ 2-с бириэстээх миэстэҕэ тигистилэр.

Эмиэ бу күн «Сайдам» түөлбө актива оҕуруотчут В.Е. Громова олбуоругар үгэскэ кубулуйбут сааскы дьаарбанканы 6-с сылын тэрийдэ. Намтан Л.А. Овчинникова хаптаҕаны, дьэдьэни көрүүхарайы туһунан сырдатта, В.Е. Громова оҕуруот аһын, сибэккилэри үүннэри кистэлэннэрин кэпсээтэ. Нэһилиэк олохтоохторо элбэх практической сүбэни ыллылар. Бу дьаарбанкаҕа оҕуруот аһын, сибэкки рассадаларын атыыта дэлэйдик тэрилиннэ. Оҕуруотунан үлүһүйэн дьарыктанааччылар Г.Ф. Габышева, В.Е. Громова, М.Л. Габышева, В.С. Кривошапкина рассадalara хото атыыга бардылар. Дьаарбанка түмүгүнэн анал ааттар туттарылыннылар: М.Л. Габышеваҕа - «Оҕуруот аһын сонун рассадата», Е.Р. Алексееваҕа - «Сонун сибэкки рассадата», В.Е. Громоваҕа - «Элбэх үүнээйи рассадатын атыылааччы» ааттар ингэрилиннилэр.

М.Г. ВИНКУРОВА,
Хамаҕатта

Улуус нэһиликтэригэр

Бартыһаан нэһилиэгэр саамаан сайыны уруйдуур, Пионерия 95, нэһилиэкэ Тимуровской этэрээт тэриллибитэ 75 сылларыгар уонна Музей күнүнэн, «Бартыһаан нэһилиэгин үйэтитэр дьэ кэрдиис кэмнэр» диэн тэрээһин олус сэргэхтик, өрө күүрүүлээхтик буолан ааста.

Нэһилиэк баһылыга Алексей Зырянов, олохтоохтор, «Эркин» түмсүү эр дьоно Василий Садовников, Владимир Яковлев, Прокопий Андросов уонна Варвара Москвитина, Вячеслав Николаев, Джулуйяана Саввинова дьэ кэргэттэрэ кунунан күндүлээтилэр. Куну барытын үргээн буһардылар: Нина Колесова, Матрена Кудрина. Онон, бу күн, баай байанай бэлэҕэ, кус миинэ өрүнэн истибит. Иэйэхсит ый маанылаах аһа алаадынан «Далбар» дьахтар сэбиэтэ күндүлээтэ. Музей күнүгэр Бартыһаан музейын төрүттээчи С.Н. Стручков олобун туһунан Валентина Яковлева билиһиннэрдэ.

«Тимуровской үлэ - үлэ оскуолата», «Пионерская хамсааһын историята» диэн дакылааттары Тоня, Аюта Ивановалар аахтылар. Ыччаттар уонна 7-с кылаас үөрэнээччилэрэ «Пионерга кирири» диэн кылгас сценка

НЭҢИЛИЭКПИТИН ҮЙЭТИТЭН

көрдөрдүлэр.

Пионер баһаатай Ф.Д. Гуляев: «Олус үчүгэйдик олохпун уларыппыт - пионерия», - диир. «Өрө күүрүүлээхтик үлэлээн, правофланговай буоламмыт, «Молодой гвардеец пятилетки» ааты ыламмыт, «Үлэ ветерана» буолбутум», - диэн ахтар Пионерская дружина председателэ Мария Сыромятникова. Любовь Муксунова олус долгуйан туран: «Краевед буоламмыт, бары араас маллары аҕалар этибит. Оҕолор

бары бу «ыарыыга ыларбыппыт», - диир.

Дьоро күммүтүн И.С. Шарапов аатынан Никольскайдаагы Сири оноруу музейа кизгэттэ. Баай ис хоһоонноох быыстапка тэрийэн, дьон болдомтотун тарта.

Бартыһаан нэһилиэгин историятыттан Снежана Шаропова квест-оонньуу ытта. Олохтоох библиотекаҕа аҕам саастаах дьоммутугар сахалыы киинэлэри көрдөрдүбүт.

Полина СКРЯБИНА, Бартыһаан

Үөрэх эйгэтигэр

Бу күнүргэ Нам улууну оскуолаларыгар тийэх чуораан чугдаарда. Уопсай 237 үөрэнээччи оскуоланы бүтэрэн, олох киэн аартыгар үктэннэ.

Ыам ыйын 24 күнүгэр Нам 2-с №-дээх орто оскуолатыгар 43 выпускник, учууталлар, төрөспүттэр өрө көтөҕүллэн, үөрэн туран, 11 сылы быһа бүбөйдээбит оскуолаларыттан арахсар түмүк тэрээһингэ муһуннулар.

Улуус биир бастыҥ үөрэх кыһатыгар сыл аайы «Тийэх чуораан» бырааһынньыгын сонундук ытталлар. Быйыл мустубут дьон «Выпускник» авиалайнерга олорон, «Высший пилотаж» диэн бырааһынньыктаагы круизка айаннаатылар. Бу көтүүнү оскуола директора, РФ уопсай үөрэхтээһинин бочуоттаах үлэһитэ Н.П. Никонова капитаннаах «Намская СОШ №2» авиакомпания тэрийэн ытта. Оскуола директора Н. Никонова көтүүгэ көңүл ылыы туһунан бирикээһин аахпыт кэнниттэн, 20-19 №-дээх рейскэ биолого-химическэй хайысхалаах 11-с «а» уонна социально-гуманитарнай 11-с «б» кылаастар ыңгырыллан киирдилэр.

«Невелэнд» арыыга маннайгы тохтобул биллэриллиннэ. Манна сүрэхтэрин сөҕүрүйбэт сылааһын бүүс-бүтүннүү оҕолорго анаабыт, маннайгы кылааска үөрөспүт күндү учууталлара В.В. Сивцева, С.У. Тарская, П.Г. Дьяконова эбэрдэлэрин олус долгуйан, уйадыан туран тиэргилэр. Выпускниктар хордара учууталга махтаньы бэлиэтэ, «Куда уходит детство» ырыаны ыллаата.

Салгыы «Артланд», «Лингволэнд», «Спортландия», «Хелплэнд», «Лиделэнд» тохтобулларга активистарга, спортсменнарга, бастыҥ киингэ ааҕааччыларга, үлэ туйгуннарыгар анал сти-

ТИЙЭХ ЧУОРААН ЧУГДААРДА

пендиялар, бэлиэ суруктар туттарылыннылар. Ону сэргэ маннайгы кылаас үөрэнээччилэрэ эбэрдэлэрин тиэрдэн, олох суолугар атаардылар.

Республикатаагы спортивной оскуола волейболга тренерэ А.Э. Жерготов республика 4 төгүллээх чемпионнара, Дальнай Восток 3 төгүллээх призердара, «Азиатские игры» күрэхтэһии кыттыылаахтара Радомир Пермьяковка, Тимур Константиновка, Николай Потаповка, Юлиан Туласыновка уонна кинилэр төрөспүттэригэр махталы тиирдэ.

Педагогическэй үлэ ветерана, Нам улуунун Ытык гражданина З.Д. Софронова бириэмийэтэ уонна «Лидер года-2019» анал аат 11-с «а» кылаас бастыҥ үөрэнээччитэ Эльза Винокуроваҕа ананна.

«Викторилэнд» тохтобулга оҕолору үөрэх чааһын сэбиэдиссэйдэрэ М.И. Габышева, А.С. Петрова көрсөн, бастыҥнары бэлиэтээтилэр. Выпускниктар олох үрдэллэригэр дабайыы бэлиэтэ, тэтимнээх

«Кыайыы үңкүүтүгэр», үөһө дайа көтүлэр.

Манан уһун, гынан баран, бэрт интэриһинэй авиалайнерынан айан түмүктэннэ. Сиргэ выпускниктары ийэ тэнгэ саныыр кылаас салайааччылары С.Н. Соловьева, И.А. Антипина уруйдуу-айхаллыы көрсөн, эбэрдэлэрин тиэргилэр, буолаары турар экзаменнарга ситиһиилэри баһардылар, хас биирдии төрөспүккэ махтал тыллалары анаатылар.

Төрөспүттэр ааттарыттан М. Сивцева, А. Барашкова оскуола коллективыгар иэйиллээх санаа эйэһэни, уруйдаах тыл уранын эттилэр. Үөрүүлээх күн үгэс буолбут выпускниктар вальстарынан түмүктэннэ.

Бу курдук, тийэх чуораан чугдааран, оскуоланы бүтэрээччилэри олох киэн аартыгар көччөх гынан көтүттэ, ситиһиллээх ылыгынан, үөрэх-билии суолунан умсугутуулаах айанга атаарда.

А. КОРЯКИНА

Нэһилиэк — баһылыгынан

ТЭРЭЭҢИННЭЭХ, ЭППИЭТИНЭСТЭЭХ БУОЛУОХХА

Ааспыт нэдиэлэ субуотатыгар СӨ Правительствотын бэрэссэдээтэлин солбуйааччыта Денис Белозеров Нам улуугар кэлэн, хаһаайстыбаларга, тэрилтэлэргэ сырытта. Кинини улуус баһылыга Юрий Слепцов уонна тэрилтэлэр, нэһиликтэр салайааччылары арыаллаатылар. Республикабыт салайааччыта бу сырытын сүрүн сыала-сорууга — ойуур баһаара туруутугар кутталлаах кэм сағаламмытынан, туһааннаах тэрилтэлэр, нэһиликтэр бэлэмнэрэ хайдаһын билсии.

Денис Георгиевич үлэтинэн сылдыһыта бу эрэ боппуруоһунан мунгурдамматта. Кини бастаан «Нам совхоз» ХЭТ производственной тутууларын көрдө-иһиттэ. Бу тэрилтэ дириэктэрэ Иннокентий Бечеканов хаһаайстыба үлэтин, былааннарын кэпсээтэ. Кини тутуулан иһэн ситэриллибэтэх арболитовой хотонун, онтон 600 ынах сүөһүгэ былааннаан тутуохтаах механизированнай хотонун миэстэтин көрдө. Сүөһүлэри Алтайтан аҕалаары гыналлар эбит. Үлэ сорох көрүүнү роботтарынан толотторор санаалаахтар. Биллэн турар, тутуулан испит хотон ситэриллэригэр, санга хотон тутулуутугар хантан үбү булуу боппуруоһа сытытык турар.

Онтон улууспутугар арыый сениэлээхтик үлэлиир «Сэргэ» б/х салайааччытын В.А. Герасимовы уонна нэһилиэк баһылыгын И.Н. Максимовы кытта көрүстэ, хаһаайстыба элбэх сыллаах оту ыспыт бааһынатын көрдө. Владимир Афанасьевич өссө 120 миэстэлээх механизированнай хотону тутаары гынарын, билингни үлэтин-хамнаһын туһунан билиһиннэрдэ.

Улуус киинигэр кэлэн, Намнаагы лесничество уонна «Якутлесресурс» СӨГУП филиалыгар сылдан, тэрилтэлэр материалнай-техническэй хааччыллылары хайдаһын көрдө-иһиттэ, салайааччыларын, үлэһиттэрин кытта сөһүргэстэ. Ол кэнниттэн нэһиликтэр баһылыктарын уонна туһааннаах тэрилтэлэр салайааччыларын кытта уот турар куттала баар кэмигэр бэлэмнэни, Нам улуугар ыһыны тэрийии, үөрэх уонна доруобуйа харыстабылын тэрилтэлэрин, тһа хаһаайстыбаларын хааччыыы боппуруостарыгар сүбэ муннаагы ытта.

Бу муннаахтарга «Якутлесресурс» ГУП филиалын начальнига Г.В. Захаров, Намнаагы лесничества директорын солбуйааччыта А.И. Иванов, ЕДДС салайааччыта Н.В. Монастырев, Намнаагы ТХУ начальнигын э.т. В.И. Макаров, улуустаагы ветуправление начальнига С.Д. Эверстов, улуустаагы үөрэх управлениетын начальнига Е.В. Ядреева, улуустаагы киин баһылыга кылаабынай бырааһа И.И. Замятин иһитиннэриилэри онордулар. Тэрилтэлэр, хаһаайстыбалар үлэһиттэрэ хотонор тутулууларыгар үбүлээһини быһаарары, лесничество, «Якутлесресурс» филиалын материалнай-техническэй базатын сангардыһыны, үлэһиттэр хамнастарын ааһыыга сайынны кэмгэ уларытыһыны киллэриини, баһаарга мобилизацияланан үлэлээбиттэр хамнастарын уһаппакка толору төлөөһүнү, үүт атыылаһыллар сыанатын үрдэтиини, ынах сүөһү төбөтүгэр, ГСМ-на, ыһыы иэнигэр субсидияны көрүүнү, «Эрэл» ТХПК иэһин сотторууну о.д.а. туруорустулар.

Сүбэ муннаахха, көрсүһүүлэргэ этиллибит туруорсуулар боротокулга киллэриллэн, республика салалтатыгар тиэрдиллиэхтэрэ.

И. ИВАНОВ

(Бүтүүтэ.Иннин 20-с нүөмүргэ көр)

Сахалар бэйэлэрин диэки воевода Матвей Глебовы уонна дьяк Филатовы тардаллар. Головин бу дьон тылларыгар кириммэккэ, биэрэпиһи ыттар. Бастакы кэмгэ биэрэпис Үөдэй, Нам буластарыгар этэнгэ барар да, кэлин сахалар күүстээх утарсыыны оңорон бараллар. Ол курдук, биэрэпис ытааччылары илин энэр буластарыгар уонна Сииттэ сирдэригэр саба түһэн өлөртөөһүн тахсар.

700 киһилээх сэрии дьонно Мымах сиригэр Нам буолаһыгар түмсэллэр. Манньк быһыы Саха омука содула улахан буолуон сөбүн өйдөөн, Нам кинээһэ Мымах, кини уола Ньыыка уонна Борогон кинээһэ Лөгөй буолан сахалар ортолоругар сыбилниилээх утарсыыны ыыппат туһугар өйдөтүү үлэтин ытталлар. Бу түмсүүгэ Лөгөй тойон сэбэ-сэбиргэлэ суох Намна кэлэн мунһустубут дьон иннилэригэр тыл этэр. Ону хорсун быһыынан сыналаабыттар. Бу кэмгэ бөтүннэр Лөгөйгө өстүйэн «өлөрөн да кэбиһиэхпит» дииллэр эбит.

Саха сиригэр 17 үйэтээҕи историятын бу түгэнэ советскай историктарынан диринник үөрэттиллибитэ, ол гынан баран Мымахтаах Лөгөй дьайыыларын араастаан быһаарыллыбыттар. Ол курдук, «батталлаах» Саха тойотторо норуоттарын нуучча колонизатордарыгар умса аспытара диэбит курдук, марксисткай-ленинскэй идеологиянан сирдэтэн, бу дьонго бэйэлэрин омуктарын таннаран биэрбиттэрэ дьэ «дьаралык» ыйаабыттар. Маны Саха омука ол сағаннааҕы историятын дьиннээх хаамытын токурутуу, Мымахтаах Лөгөй Саха омука инники дьылҕата быһаарылларыгар сөптөөх дьайыыларын намтата сатааһын курдук өйдүүххө сөп. Хомойуох иһин, манньк өйдөбүл билигин да салҕанар, ол XVII үйэтээҕи түгэни дьиннээҕинэн сырдатарга кэккэ мэхэйдэри үөскэтэр.

Маны истэн Головин 40-чэ киһилээх хаһаахтар этэрээттэрин Мымаҕы тутан аралын дьэ Нам буолаһыгар ыыппыт. Мымах 700 киһилээх сэриитин илдьэ утары тахсан, күн аҕаара сэриилээн кыайан, төттөрү үүрэр уонна салгыы экирээшпэккэ, сэриини тохтотор. Бу түгэн туһунан летописка манньк суруллар: «И после Петр нас холопей и сирот твоих в Одейскую волость князю Сергую, и поймав Сергую привест в острог, а нас холопей твоих человек 30, и того Сергую в улусе не зашли, разбежался, и захватили в улусе жену ево Сергую, да мачеху и привезли их в Якутской острог. И после, государь, того на другой день послал нас холопей твоих, в улус князю к Мымоку с промышленными людьми 40 человек, а велел ево Мымока по тому же взвз привест в острог. Мы, холопи твои, по тому же ходили, и до улусу нас холопей твоих не допустили: втретили нас на дороге с многими людьми с сот 7 и больше, и учали нас холопей твоих стреляти, и бился мы холопи твои с ними из утра до половины днице. В том, государь, бою нас холопей твоих испереранили, и от твоих, государь, изменников мы холопи твои с вели-

кою с нужею отошли. И после он Петр нас холопей твоих на Амгу и на Тату в поход велел идти...» **«Колониальная политика Московского государства в Якутии 17 век.» Ленинград 1936. стр.22**

Бу кэнниттэн Мымах Головинга уолунаан Ньыыкалыын кириэн хаайыыга бырабыллан, элбэх муннаһын-сордоһун саҕаланар да, дьоннорун-сэргэлэрин туһугар олохторун толук уурар булгуруйбат санааларын көрдөрөллөр. Бу туһунан нуучча хаһаахтара воевода Головини утаран ыраахтааҕыга үнсүү суруктарыгар бэлиэтээн суруйаллар:

Там же. Стр 28. ... И того ж, государь, 151 – го году посадил он Петр за пристав князца Нику Мымокова сына в таможеню за потаковника своево за Оксенка Писалова, и морил его Нику в таможене и в съезжей избе голодом

7 ден. И тот Ника в съезжей избе, не мога голоду перетерпеть, учал плакать. И съезжыя избы целовальники Иевко Елисеев, Ивашко Семенов спросали у Богдашко Астороханца, для чего он Ника плачет, И Богдашко Асторохан им сказывал, говорит де Ника, каково де мне будет, только де солгу на Матвея Глебова, не поставит де меня с ним на очную ставку, а правда де мне сказать нечего, только де не солгати. И Богдашко ему Нике говорил: скажи де, что Петр Петрович спрашивает, для де чово не скажеш на Матвея Глебова, брат ли де тебе он или родник. И тот Ника по тем Богдашковым речам учал говорит на воеводу на Матвея Глебова... **«Колониальная политика Московского государства в Якутии 17 век.» Ленинград 1936.»**

Ол кэннэ хаһаахтар Мымакка ыраахтааҕы үс түмүктээх бэчээтин биэрбиттэр (печать государева с тремя узлами). Бу бэчээт Саха кинээстэрин ортотугар нууччалар былаастарын кытта сагалыы өйдөһүү сыһыанын олохтуурга быраап биэрэр бэлиэ курдуга.

Мымах өлбүтүн кэннэ, сахалар бырааптарын туруулаһар киһинэн Мымах уола Нам буолаһын кинээһэ Ньыыка Мымахов буолар. Дьаһаах политикатын бэрээдэктиир туһунан ыраахтааҕыга Саха сиригэр киин буластарын кинээстэрин түмэн элбэх «челобитнайдары» суруйар. Ол туһунан манньк архивнай материаллары аҕалабыт:

Роспись якуцкая, которые якуты за умерших отцов и за братьев, и за племянников своих, и за холопей твоих, государев ясак платят не в силу. Намской волости князец Ника Мымоков сын во 150 г. В зимной год, при Петра Петровича Головина на непослушных людей, на якутов же, с родом своим давали служилым людям для войны 170 лошадей, да 50 куяков. И он де, ника с 20 чел. Холопей своих ясак платит со всякого чел. по лисице крас-

ной и ников де у него холоп без ясачного платежу не остался и те де мои холопишка хотят от него впрознь розбрестись, а почал де он, Ника с тех холопей своих тот ясак вновь со 160 г.

Темирейко Мымоков за отца своего умершаго Мымока плачу ясаку по 6 соболей на год.

Кавурко Мымоков за отца своего Мымока плачу ясаку по 3 соболя на год, кроме своих 2 соболей.

Тюсюк Мымоков за отца своего Мымока плачу ясаку по 4 соболя на год.

Оюнейко Мымоков за отца своего Ясаку плачу 4 соболя на год... **(Материалы по истории Якутии 17 века. Москва 1970 стр. 918-919.)**

«1663 г. Сентября 30. – Отписка Якутского воеводы И.Голенищева-Кутузова.

В нынешнем, великий государь, во 170 году июня в 13 день, в твоей, великого государя царя и великого князя

великих государей, грамота, велено на нас, сиротех ваших, за прошлые годы ваш, великих государей, ясак и поминки собрать в один год без доимки сполна, чтоб на прошлые годы доимки не было. И по вашему государеву указу и по грамоте стольник и воевода Иван Федорович Большой Голенищев-Кутузов за прошлые годы ваш великих государей, ясак и поминки на нас, сиротех ваших хочет править... на лл.7 об.-8 об. приложены 47 «знамен» в том числе 5 луков, остальные с изображением лошадей. Помета: имяна ясачным людям чие которово знаме и это именно приложил. Рукоприкладство: А толмач был городовою у сей челобитной Козьма Габышев. По его велению служилый человек Васька Епишев руку приложил. Стб. №361, ч 1, чч.7-8. **(Материалы по истории Якутии 17 века. Москва 1970 стр. 954-957.)**

ҮЙЭЛЭРГЭ ЭЙЭЛЭЭХ ОЛОҔУ ТҮСТЭЭБИТТЭРЭ

Алексея Михайловича всеа Великия и Малыя Росии самодержца, в грамоте за приписью дьяка Микиты Юдины написано: били челом тебе, великому государю царю и великому князю Алексею Михайловичю всеа Великия и Малыя Росии самодержцу ленские Якутцкого острогу подгородных розных волостей иноземцы ясачные улусные якуты князец Ника Мымоков и во всех ясачных людей место... **(Материалы по истории Якутии 17 века. Москва 1970 стр. 933-939)**

«1664 г. не ранее июля 12. – Челобитная якутов разных волостей о ясаке.

Государю царю и великому князю Алексею Михайловичю всеа Великия и Малыя Росии самодержцу и государю благоверному царевичю и великому князю Алексею Алексеевичю всеа Великия и Малыя Росии и государю благоверному царевичю и великому князю Феодору Алексеевичю всеа Великия и Малыя Росии, бьют челом сироты ваши, ясачные якуты розных волостей: Намской волости князец Ничка Мымоков, да Арчина Качиков; Кангаласской волости князец Калгейко Откураев, ивачко Тыннин, Давычка касимов, оттуйко Никин;.

В нынешнем, государи, во 172 году июля в 12 день, прислана в Якутской острогу к вашему, великих государей, стольнику и воеводе Ивану Федоровичю большому Голенищеву-Кутузову ваша,

наших от ясачного платежу свободить, чтоб, великие государи, нам, сиротам вашим, впрядь в вашей, великих государей, заочной дальнотчине на великой реке Лене вконец не погинут...»

На лл. 11 об. – 14 об. Приложены 79 знамен, все с изображением лошадей, в том числе одна лошадь с всадником. Стб. № 361. Ч. 1. лл. 11 – 14 об.

Салгыы 1676 с. ыраахтааҕы ынгырытынан, Саха үс кинээстэрэ хааһына суотугар Москваҕа айаннаан тийбиттэрэ. Ол курдук, Намтан Мымах сизэнэ кинээс Нохто Никин, хаҥаластартан Мазары Бозеков, мэнгэлэртэн кинээс Трех Орсукаев дьаһаах төлөөчү 35 буластар ааттарыттан айаннаабыттар. Кинилэри хаһаахтар арыаллаабыттар, бэйэлэрэ иккилии көмө дьоннордоох буолбуттар уонна Максим Мухоплев дьээн тылбаасчыттаах эбиттэр. Онон балай да элбэх буолан сылга чугаһыыр кэм устата айаннаан тийбиттэр. Ыраахтааҕы Алексей Михайлович кинилэри 1677 с., атын судаарыстыба посолларын курдук, урдук таһымнаахтык көрсүбүт. Саха кинээстэрин Москваҕа сырыыларын туһунан докумуоннар Москваҕа киин архыыпка баар буолуохтаахтар.

Нам оҕонньортон утумнаан кини уолаттара, сизэнэрэ, онтон да кэнники көлүөнэ ыгчаттара Саха норуотун историятыгар сүдү суолталаах оруолу ылааллар. Билигин биһиэхэ биллэринэн, Нам оҕонньор династиятын бүтүк көлүөнэтэ Букей Никин уһун үйэлэнэн, 1721 сылга дьэри намнартан саамай элбэх дьаһааҕы төлүү олобут. Мантан салгыы Нам оҕонньор родословнай арыллыбакка, үөрэттиллибэккэ сытар.

Бу хайысханан Нам оҕонньор династиятын сиһилии үөрэтии Саха сиригэр историятын чопчулааһынна сүрүн сорок буолар. Нууччалар XVII үйэтээҕи ясачнай кинигэлэринэн сирдэтэххэ, Нам оҕонньортон саҕалаан ити XVII үйэ бүтэһигэр дьылы дьон ааттарын чопчулоохха сөп курдук. Ол кэннэ XVIII үйэ докумуоннара арылла илик буоланнар, ол үйэтээҕи кэм дьонно чопчулана иликтэр. Ол аата бу XVIII үйэ докумуоннарын булан, XVII уонна XIX үйэни холбоотохпутуна Нам оҕонньор утумун билигини кэм көлүөнэтигэр холбуур кыах баар.

Түмүктээн эттэххэ, бу архивнай докумуоннар XVII үйэҕэ Саха сирэ Россия государствотын састаабыгар кириитин Нам оҕонньор ыгчаттара Мымах, Ньыыка, Нохто саҕалаан тиһэбэр тиэрдибиттэрин туһунан булар, биир үксүн итэҕэтиллээх буоларын курдук, үөһэ ити докумуоннартан сорҕотун кизгэ истиигэ-билиигэ таһаардыбыт. Оттон аныгы көлүөнэ Саха омука инники төлкөтө быһаарыллар кэмигэр норуотун быһаан ылбыт улуу дьоммутун билиэхтээх, кинилэр олохторун үөрэтиэхтээх уонна сүгүрү-йүөхтээх.

Тарас НИКОНОВ, И.Чабылган аатынан литературнай музей сэбиэдиссэйэ

1968 сыллаахха «Веский» диэн эскадреннай миноносецка сулуспалаабытым. Сахалартан софотохпун, үксүбүт Урал регионун уолаттара этилэр. Олус үлэһит, бэрээдэктээх дьон, дыгнээх нуучча оробуочай кылааһын мохсофоллоро.

* * *

Хараабылбытын Владивосток байыаннай заводун бухтатыгар атын хараабыллар быыстарыгар туруоран кэбистилэр. Саҥа кэлбит дьон бүтүннүү кулгаах да харах буолан баран сылдыабыт. Миехэ, дэриэбинэ уолугар, барыта сонун, барыта дыкти. Түүннэри-күнүстэри поэттар кэлэн лигинэйэн ааһаллар уонна сүрдээх улаханник иһиэрэллэр, кэлбиттэрин биллэрэллэр быһылаах. Куорат уота-күөһэ сандааран олорор.

Саҥа дьыл бырааһынньыга бу тийээн кэллэ да, бухтабыт уута тонмокко дьалкыйдыһа сытар. Мин сахалы кэпсэптээбим сылтан ордурут буолан, биэр эмэ саха уолун көрсөн сахалы ирэхоро кэпсэпит киһи диэн баҕа санаалаахпын. Кулгаабым төбөтүн ханнык хараабылга саха уолаттара баалларын

Үөһээ Дьяаны оройуонугар учууталлы сылдьан, путевка булан, Одессага “Россия” диэн санаторийга муус устар ортотуттан сынньана барбыппыт. Этэннэ айаннаан тийбиппит, бэрт үчүгэйдик көрсөн олохтообуттара. Бу дойдуга саастара эрдэ кэлэр эбит, от-мас барыта тыллан, тыһнарга салгына ырааһа, эбиитин муора кытыгыта буолан олус үчүгэй этэ.

Биһиги астарына-танастарына сөбүлэтибит. Быраастар, сиэтэрэлэр көрөллөрө-истэллэрэ, сыһыаннара, киһи санаатын табаллара, эйэбэстэрэ-сайаҕастара сөхтөрбүтэ. Саха сириттэн биһиги эрэ баар этибит. Атыттар Киев, Чернобыль куораттаран бааллара. Администрациялар, өрөбүллэргэ сынньанар дьонно, Одесса куорат устун араас тэрээһиннэри, автобуһунаан экскурсиялары тэрийэллэрэ, күүлэйдэтэллэрэ, спортивной күрэхтэһиилэри ыыталлара. Муораҕа сөтүөлүүрүбүт, киэһэтин кытылынан хаамсарбыт. Мин спорт күрэхтэһиитигэр куруук тэрийээччи буоларым, кылаабынай быраас үөрэн-көтөн махтанара.

Санаторийга бүтэһик күммүтүгэр Дьокуускайга сөмөлүөтүнэн көтөр билиэппитин уларыттаран, поёһынан Киевкэ, Москвага диэри билиэт ыллыбыт. Киев куоракка Акулина Ильинична икки сыллааҕыта быраатын университетка ажалан тутуу архитектуратын отделениетыгар үөрэххэ киллэрбитэ, онно тохтоон көрсүһүөхтээх этибит.

Киевкэ барар сарсыардабытыгар санаторий остолобуойугар аһы бардыбыт. Арай кирибиппитигэр, биһиги таһытыгар аһы олорор кыргыттар дэлби ытаһа-ытаһа кэпсэтэллэр. Ону мин тийээн: «Туох буоллугут», - диэн ыйыттым. Онуоха ыгыы-ыгыы: “Чернобыль түүн эстибит”, - диэн онтон сылдыар икки кыыс эттилэр. Дьонно телефоннаан кэлимэн, ааһа

СӨТЧӨЛЭЭБИТ

истэ-билэ сылдыабын.

Биһигини кытта кэксэлэһэ турар сторожевой хараабылга Хабаровскайга учебнай этэрээккэ бииргэ үөрэммит Уус Алдан уола баарын билэбин, иккиэн электрискэрибит. Уолбун үөһэ палубага көрө сатыбын да көстүбөт. Хараабылларыгар эһэ оҕолоохтор, онтукайдарыгар сарсыарда аайы бытыылкалаах үүтү бизрдэхтэринэ, кыра оҕо курдук чоһойон олорон иһэр. Барахсан, дыгнээх

көнүлэ быстыбыт киһи кини сылдыахтаатаҕа: кэпсэтиэн тыла суох, күнү быһа тимири үрдүгэр сылдыар, тимири үрдүгэр утуйар, икки хараһынан тыаны көрбөт. Онно хоолоотоххо, биһиги атын омук тылынан да буоллар, син кэпсэтэ сырыттаһыт дии.

Вьетнам сэрйитэ үгэннээн бара турар, биһиги хараабылларбыт күннэри-түүннэри конвойга бараллар, транспортнай суднолары арыаллааһынна сылдыал-

лар. Киэһэ аайы хараабылбытыгар Вьетнам сэрйитин устубут киинэлэрин көрдөрөллөр. Америка самолеттара харса суох буюмбалыыллар эбит. Сир-дойду, уу уотунан кытыастан олорор, туох да тыһнар тыһнааҕы ордорбот, барытын уотунан салыыр буюмба эбит. Конвойга эскадреннай миноносецтары ыыталлар, тоҕо диэтэргит миноносецтар атын хараабылларга тэннээтэххэ, быдан түргэттэр, үчүгэй хаачыстыбалаахтар, сөбүлэнилээхтэр. Кэлээри-бараары 2 ый буолаллар, онно көрдөххө уолаттар сиритэ-хайыта ыттаран, ыран-дьүдэйэн быһаҕастара эрэ хаалан кэлээхтииллэр. Биһигини заводка турааччылары тыһпааттар.

Киэһэ аайы үөһэ палубага 9 чааска прожектор уотунан тыктаран бэрэбиэркэ буолар. Биэр киэһэ оннук турдахпытына, ханас өттүбүтүгэр турар уолаттаран: «Гражданин тонет!» - диэн быыстала суох хаһы иһилиннэ. «Какой еще гражданин?» - диэн буолла. Өйдөөн көрбүшпүт, 4-5 татаар уолаттара тураллар, олортон биридэстэрэ хаһытыыр эбит. Биһиги аллараны көрө

сатыбыт да хабыс-хараҥа, туох да көстүбөт, уу чалымныыр тыһа эрэ иһиллэр. Онтон прожекторы ажалан тыктарбыттарыгар, арай киэһэ майгынныыр харамай көстөр, ону кытта маатыра иһиллэр. Канатынан соһон таһаардыбыт. Дьэ, доҕоттоор, дьулаан көстүү буолла. Били таһаарбыт харамайбыт сирэйэ-хараҕа ханан баара биллибэт, бүтүннүү хап-хара мазут, баттаҕа дулҕа баттаһын курдук бүтүннүү бөх буолбут, киһилии саһарбат, маатырынан эрэ кутан олорор.

Кэнники билбиппит — завод оробуочайдара киэһэ үлэлэрин чааһын кэнниттэн хаалан арыгылаабыттар, олортон биридэстэрэ «сөтүөлүү» сылдыар эбит. КПП-га эрийэн дьуһуурунай массыынаны ыһырттаран, өр соҕус кэтэһиннэрэн баран, биэр автобус тийээн кэллэ. Били маатыралы сылдыар харамайбытын онно олордон ытан кэбистибит. Байыаннай сулуспа тугу-тугу көрбөтөҕө баарай?

Спиридон МАЛЬЦЕВ,
Дьокуускай

ЧЕРНОБЫЛЬ ИЭДЭЭНИГЭР ТҮБЭСПИТТЭЭБИМ

түспүтүн кэнниттэн этиэхпит диэбиттэр. Атын кырдыаҕас эмээхситтэр былааттарынан харахтарын сотто олороллоро.

Аһаан бүтэн, хоспутугар киирэн, таһаһытын хомунан, аллара түһэн истэхпитинэ, санаторий радиота биллэри биэрдэ, Киев куорат доруобуйатын министриэ: “Чернобыль станцията эстибитинэн, куорат олохтоохторо бары аангытын ыга саптын, түннүктэргитин арыһыман, таһырдыа тахсыман, таһырдыа аһааман, айаххытын-мунугутун сапта сылдыһын, оҕолору таһырдыа таһаарыман, оҕуруккутун тыһыман, хаһыман!” - диэн бэрт кытаанахтык эппитэ. Кини саната кулгаахпар олорон хаалбыт.

Ол Чернобыль, биһиги санаторийга бүтэһик түүммүтүгэр утуяа сыттаһытына, 1986 с. муус устар 26 күнүгэр 1 чаас 24 мүнүүтэҕэ эстибит этэ.

Радионы истэн баран, вокзалга тийээн, поёһынан Киевкэ айаннаабыппыт. Киев вокзалыгар киһи бөҕөтө мустубут, бары атын сиргэ айаннары тураллар, уһун уочарат. Биһиги Москвага диэри билиэттээх этибит, дьэ, кыһал-

Москвага күрэхтэһэ бараары вокзалга тийээн кэллилэр. Бары уһуннара диэбин диэн, 2 м үрдүктэр, дьоннору төбөлөрүнэн куоталлар. Билиэттэригэр бронь ылбыттар эбит. Миигин саҥа кэстүүмнээхпин көрө түстүлэр, кэпсэтибит. Билиэппин туттаран кэбистим. Түөрт уһун уолаттар дьон оротунан үтүөлэһэн: “Бронь билиэттээхпит, күрэхтэһэ баран эрэбит, баһаалыста кассаҕа ыһытын”, - диэтилэр. Онуоха дьон суол арыһан, уолаттар мин билиэппин кытта ылан онортон таһаардылар. Арай Акулина саһата чаһаарар, мин дьон оротут-

ҕа буолла. Күл-көмөр түспүтүн сүүһүнэн баһаарынайдар вокзал таһынааҕы дьыэлэри, садтары барытын уунаан тыктара сылдыаллара.

Иккиэн касса иннигэр турар, туох да таһыа суоҕуттан Акулинань: “Киевкэ таксинан бар, бырааккын көрсөн кэл”, - диэтим. Сөбүлэһэн такси тутан бардым. Мин манна софотобун уочаракка анһыһан көрүөм диэтим, чаас кэрингэ турдум да, уочарат олох хамсаабат. Саҥа спортивной кэстүүмнээхпин. Арай ол турдахпына Киев куорат баскетболистара

тан билиэппин туппутунан тахсыбыппын көрөн үөрүү бөҕө. Итиччэлээх уһун уочаракка билиэт ылбакка хас хонорбут биллибэт этэ.

Акулина Киев институтугар быраатын Ганя үөрэнэ сырыттаһына көрсө түһэн, аҕата ылдыа сытары көрсөбүт, институт деканыгар киирэн быраатын экзаменын эрдэ туттарарыгар көрдөспүтүн сөбүлэспиттэр. Аны быраатын байыаннай сьорга аҕыһаах хонукка барыахтааһын көнүллэппитэ. Дьэ, ситиһии! Быраата дойдутугар тийээн

аҕатын кытта сэхэргэһэн, кэпсэтэн, ый курдук буолан баран төннүбүтэ.

Нөҕүө сыһыгар биһиги путевка булан, “Закарпатьеҕа” сынньана барар буоллубут, уолбутун Белоруссияга байыаннай чааска армияҕа ылбыттар. Минскэй куораттан кини байыаннай чааһа чугас, электрискэ биэр чааһынан тийэр диэбиттэрэ. Онон биһиги Минскэйгэ сылдыан, гостиницаҕа хонорго миэстэ ыллыбыт уонна уолбут байыаннай чааһыгар көрсө бардыбыт. Тийээн харабылтан ыйыттыбыт. Уолбут казарматыгар баар буолан абыраата, хамандырыттан көңүллэтэн бу тийээн кэллэ. Дьэ, көрсүһүү, сүбэлэһии буолла. Биһигини кытта барыс, ирэх-хоро кэпсэтиэхпит диэн буолла. Уолбутун граждандаскайды тыһынанан илдьэ бардыбыт.

Гостиницаҕа саһыаран киллэрдик уонна түүнү баһа кэпсэтэн, санаабытын ситтибит. Сарсыарда эрдэ турар, чааһыгар атаардыбыт. Ол күн билиэт ылан сөмөлүөтүнэн “Закарпатьеҕа” көттүбүт. Санаторийга бэрт үчүгэйдик көрүстүлэр, хайалаах сир эбит. Дьыэбитигэр сынньанан, дуоһуйан кэлбиппит.

Сэбиэскэй Сојуус саһана бастакы атомнай станция 1954 с. тутуллубут, эйэлээх олоххо туһалаах диэбиттэрэ. 1980 с. аан дойду үрдүнэн 360 АЭС тутуллубут.

Чернобыль эстиитэ аан дойду үрдүнэн саамай улахан эсти диэбиттэрэ. Онно 10 тыһ. киһи өлбүт, 300 тыһ. киһи дьыэтэ суох хаалбыт. Ол тулатыгар сир кытта умайыт. Тыал түһэн, саамай радиациялаах хараҥа былыт Белоруссияга тийибит. Ол иһин армияҕа барбыт уолаттары Белоруссияга үлэлэтэ илдьибиттэр. Биһиги уолбут онно хабыллан саллааттыы сылдыра. Киев институтугар сахалартан софотох архитектор үөрэһин бүтэрбитэ, билигин да этэннэ үлэлии сылдыар.

Семен КОЛЕСОВ,
I Хомуспаах

Сангарбат буолуохха сатамат!

ХОМОЛТОБУТ ЧКЭСЧҮР

Бу кэнники сылларга Россиябыт, өрөспүүбүлүкэбит салалталарын өтүттэн кырдыаҕастарга, сэри, тыыл, үлэ бэтэрээннэригэр болжомто араас көрүнгө баарын бары көрө, билэ сылдьабыт. Ону таһынан, бэйэбит улууспутугар баһылыктарбыт, бэтэрээннэр сэбиэттэрэ хас бырааһыннык аайы кырдыаҕастары түмэн, сынныалаҥ киэһэтин тэрийэллэр.

Хас биирдии киһи тус үлэлээн ааспыт тэрлэтэлэх. Сорох салайааччылар бэтэрээннэригэр бырааһынныктарга, кырдыаҕастар күннэригэр анал остуол тардан күндүлээн, эҕэрдэлээн, үтүө баҕа санааларын тизэрдэн турар, сэмэй өйдөбүннүк бэлэх

туттаран, бииргэ үлэлээн ааспыт дьоннорун сэргэхситэн, сынныалаҥ киэһэтин тэрийээччилэр.

1965 с. улууспутугар суолу тутар, өрөмүөнүүр тэрлэтэ арыллан, күн бүгүнүгэр диэри, олохпут үүнэр-сайдар тымырын быспакка, салгыы үлэли сылдьаллар. Коллективныгыгар үгүс киһи үлэлээн ааспыттара. Салалталарбыт эмиэ уларыйаллара.

Дьэ, онно этэ, дьыҥнээх үлэ-хамнас күөстүү оргуйуута. Нам, Маймаҕа, Хатырык, Хомуустаах, Үөдэй о.д.а. суоллара онгоһуллубуттара. Үлэһиттэргэ олорор дьизуот тутулан, билигин да ол дьизэбитигэр олорубут. Оччолорго, газ суох кэмигэр, оһох

отторго мас бөҕө кэрдэллэрэ, сүөһүлээх ыалларга от тизээллэрэ. Күһүн аайы эр дьоммут муус ылан, кыһыны туоруур муһунан хаачыйаллара. Үлэ бөҕө үлэлэммитэ. Күһүн коллектив үлэһиттэрэ бары тыаҕа отоннуу барарбыт.

Тэрлэтэбитигэр үлэ бэтэрээннэрэ 4 киһи баарбыт. Биэнсийэҕэ тахсыахпыттар диэри биирдэ даҕаны мөҕүллүбэккэ, сэмэ-сунҕа ылбакка, үтүө суобастаахтык үлэлээбиппит. Тэрлэтэбит салалтата биир эмэ бырааһынныкка, кырдыаҕастар күннэригэр туох да болжомто уурбатыттан, сааһыран истэхпит аайы хомойорбут үксээн иһэр. Ханна даҕаны үлэлээбэтэх дьон курдук, атын тэрлэтэлэри истэ-истэ ымсыырааччынан сылдьабыт.

З.И. ЕГОРОВА

ГАИ предупреждает

Велосипедный сезон в большинстве районов республики уже начался: этот любимый вид транспорта детей и подростков нередко фигурирует в весенне-летних сводках ДТП Госавтоинспекции.

В предотвращении автоаварий с несовершеннолетними велосипедистами решающую роль должны играть родители. Приобретая ребенку двухколесное транспортное средство, необходимо обеспечить юного велосипедиста средствами защиты (обязательно - шлем, желательны - налокотники, наколенники), провести со своим чадом разъяснительную работу о безопасных местах для катания, соблюдении ПДД при этом. Кроме того, недопустимо оставлять малолетних велосипедистов на улице без присмотра.

Каждый велосипедист должен знать, что пересекать проезжую часть он должен по пешеходному переходу, при этом спешившись и ведя транспортное средство рядом. Велосипедисты старше 14 лет могут двигаться по проезжей части по ее правому краю ближе к обочине (никак не навстречу движению транспорта и не в середине проезжей части или транспортного потока).

Движение велосипедистов старше 14-ти лет возможно:

- по велосипедной, велосипедной дорожке или полосе для велосипедистов;
- по правому краю проезжей части;
- по обочине;
- по тротуару или пешеходной дорожке.

Велосипед, в соответствии с ПДД, должен быть оснащен фонарями и катафотами.

Так же ОМВД России по Намскому району обращается к гражданам – будьте внимательны, бережнее относитесь к своему имуществу. В большинстве случаев именно от вас зависит, станет ли принадлежавшее вам имущество предметом преступного посягательства. В связи с наступлением сезона теплого времени года, учащаются совершение краж велосипедов. Кражи совершаются в общественных местах, с подъездов домов, независимо от времени суток.

Угон велосипеда – это

очень неприятно и обидно, и дело тут даже не в цене. Ведь для велосипедиста «железный конь» наравне с другом, который всегда с тобой. Чтобы обезопасить свое имущество

- Не оставляйте велосипед в многолюдном месте более чем на 20-30 минут, особенно это касается вокзалов, рынков и других мест скопления людей, где оставлять велоси-

КАЖДЫЙ ВЕЛОСИПЕДИСТ ДОЛЖЕН ЗНАТЬ

пед вообще нельзя!

Если вы катаетесь в компании, и нужно зайти в магазин. Элементарно, пусть кто-то один из велосипедистов сторожит велосипеды, а остальные могут спокойно уйти.

- Если же велосипед или мопед угнан, незамедлительно обращайтесь в полицию по телефону 02 - со стационарного телефона, 102 - с мобильного телефона. Обязательно назовите время, место и индивидуальные особенности, идентификационный номер на раме, марку и цвет велосипеда. Предъявите паспорт на велосипед. Оставьте данные на местном форуме о пропаже, это способствует быстрой находке вашего имущества.

Уважаемые родители! Напомните вышеперечисленные правила своим детям, так как зачастую жертвами краж велосипедов становятся именно они. Беспечность и невнимательность только на руку преступникам, которых не нужно уговаривать взять то, что плохо лежит и никем не охраняется. Не провоцируйте сами ситуацию кражи! Обезопасьте своего двухколесного друга от похищения и наслаждайтесь поездками!

Помните, покупая велосипед с рук, вы рискуете стать хозяином краденного средства передвижения и можете стать невольным соучастником преступления (ст.175 УК РФ).

Л. АТЛАСОВА, майор полиции, старший инспектор ПДН ОМВД России по Намскому району

Билбит, көрбүт, эппит

ИС ДЫҢҢИН БИЛЛЭХХИНЭ ЭРЭ БУРУЙДАА

(Түгэни, быһылааны ис дыҥҥин үчүгэйдик билбэккэ сылдьан дьону буруйдаабат, сэмэлээбэт туһунан муударай кэпсээн)

Арай биирдэ учуутал сана үөрэх дьыла саҕалананытыгар бастакы уругун өйдөтөр ис хоһоонноох кэпсээн ааҕынан саҕалаабыта.

«Хараабыл саахалланан акыйаан ортотугар тимирэн эрэр. Кэргэниилэр харбааннар дьону быһыһыр ончоҕо нэһиилэ тийибиттэр. Ол эрэри, кинилэр хомойохтарын иһин, ончоҕо биир эрэ миэстэ хаалбыт. Эр киһи бэйэтэ хатаастан тахсан онно олорубут, кэргэни быһаабатах, акыйаан ортотугар өлүүгэ хаалларбыт. Кэргэнэ ууга тимирэн иһэн эригэр олобу тийэх тылларын хаһытаан эппит».

Учуутал манан кэпсээнин быспыт. «Эһиги хайдах саныгыт, кэргэнэ туох диэн хаһытаабыта буолуой?» - диэн ыйытар.

Үөрэнээччилэр үгүстэрэ толкуйдуу барбакка: «Мин эйигин абааһы көрөбүн!», «Чичиккин хайдах билбэккэ сылдьыбыппыны!» эппит. Кини итинникэ майгынын араас буруй-сэмэ тыллары эппиттэр. Кылаас бары өрүсүһэ-өрүсүһэ хайдах санылларын биллэрбиттэр, арай биир уол эрэ ити кэмгэ саната суох олорубут.

Учуутала киниэхэ чугаһаан кэлэн: «Онтон эн кэргэнэ тугу эппитэ буолуо дии саныгыт?» - диэн ыйытар. Онуоха: «Мин санаабар, кини билиги оҕобутун көрөөр-истээр диэбитэ буолуо», - диир. Учуутал дыктыир уонна «бу историяны эн билбэһин дуо?» - диэбит.

«Суох, мин ийэм өлөөрү сытан аҕабар ити курдук эппитэ», - диэн үөрэнээччигэ эппиттэбит. Учуутала хара бэрдэрбит, хараһын ууга тахсыбытын көрдөрүмээри кизэр хайыспыт уонна «Сөпкө эттин» диэбит.

Онон, хараабыл тимирбитэ, кэргэнэ эмиэ... Эр киһи дьизитигэр тийэр уонна кыһын соҕотоҕун иитэн киһи онорор. Күн-дьыл аастар ааһар, аҕата өлбүтүн кэнниттэн кыһа кини малын-салын бэрийэ сылдьан дьэнигин булан ылар, онно маннык суруйбутун ааҕар: «Билиги айанны барарбытыгар кэргэни кыһан эмтэммэт ыарыһан ыалдыа сылдьара. Кини күн сиригэр сылдьара олох аҕыйах кэм баара. Оо, Айыы тойон танара, мин кинилин бииргэ тимирэһин баҕарбытым, ол эрэри кыһым дьылҕатын санааммын туттумарым. Мин кэргэммин акыйаан ортотугар соҕотохтуу хаалларарым оҕобут туһугар тулуйбутум. Итинтэн атыннык хайыыр да кыаҕым суоҕа».

Кылаас бүтүүнэ чуумпуран, иһийэн олорубута. Оҕолор харахтарыттан көрдөххө, бу история кинилэри улаханник хараһыннарбыта, толкуйдаптыта, долгуптута. Бүгүн кинилэр дьыла ис дыҥҥин билбэккэ сылдьан буруйдуур, сэмэлиир, көгүмэх сыанабылы, түмүктээһини оноруу сыһалардаах буоларын аан бастаан өйдөөбүттэрэ.

Ол иһин, дьону уонна кинилэр дьайылаарын ис дыҥҥин үчүгэйдик билбэккэ эрэ хаһан да дьүүлүө, сэмэлиир, быһа этэн кэбиһиэ суохтаахпыт. «Не судите, да не судимы будете» (Матф. 7.1) диэн мээһэ этиллибэт.

Бэлэмнэтэ И. ИВАНОВ

*Условия займа: процентная ставка - 1 выдача 0,9% в день (328,5% годовых), 2-4 выдача 0,7% в день (255,5% годовых), 5 и последующие выдачи 0,5% в день (182,5% годовых). Сумма займа первая выдача 1 000 - 10 000 рублей, последующие выдачи 1000 - 15000 рублей. Срок от 5 до 30 дней. Заем предоставляется в российских рублях. Платежи заемщика по договору: в конце срока займа оплачивается сумма займа, сумма начисленных процентов. Требования к заемщикам - возраст от 21 до 73 лет, подтверждение платежеспособности. Обеспечение займа - не требуется. В случае просрочки проценты на сумму долга начисляются, штраф за неисполнение обязательств 20% годовых от суммы просроченной задолженности.

Общество с ограниченной ответственностью Микрофинансовая компания «Денежный Поток», 671009, г. Якутск, ул. Дзержинского д.11, по назначению в ОГРН 10347013350, ИНН/КПП 1130272055/113051001. Свидетельство о записи в реестре МРО №631036604262. Ресурса

ЧЫРЭХ ТЫПТАР

УВАЖАЕМАЯ ЕВДОКИЯ НИКОЛАЕВНА!

От всей души поздравляем с юбилеем! 70 лет — период полета души, ярких впечатлений, когда перехватывает дыхание от воспоминаний и прожитых моментов радости. Не стоит ставить точку на достигнутом! Пусть каждый день с восходом солнца к Вам приходит луч счастья! Желаем, чтобы Ваша жизнь была полна радости, счастливых событий и яркого удовольствия! Пусть в прошлом останутся все жизненные испытания, а каждый следующий год приносит все только самое лучшее, ведь годы не имеют значения, когда душа молода. Пусть молодость духа не увядает, а глаза искрятся счастьем. Пусть в Вашем доме вечными гостями будут уют и добро, а жизнь будет светлой!

С поздравлениями коллектив МБДОУ N4 «Чэчир»

Күндүтүк саныр тапталлаах ийэбитин, эйэбэс эбэбитин Евдокия Николаевна Ноговицынаны 70 сааскын томточчу туолбуккунан, күн сириин көрбүт кэрэ-бэлиэ күнгүнэн, үөрүүлээх үбүлүйгүнэн ис сүрэхтэн ийээн туран итиитик-истинник эбэрдэлибит!

Дьонун дьоллоох олобу,
Доруубуйа туйгунун,
Үлэ үөрүүтүн, өй-санаа өлгөмүн,
Убараабат уобу, көбүрээбэт күчүңү
Сахалыы сайабаас эбэрдэбитин
тиэрдэбит!
Баарабыт эйиэхэ күн сиригэр баар
бары кэрэни,
Дьэс кэргэнгэр бөбө түрүгү
Чугас дьонун махталларынан,
Аламабай алгыстарынан арыл-
ланан
Олоххо дьулуруу, эстибэт эрчими
Көмүс санаан күлүмүрдүчү сырыт-
тын,

Ыра санаан ыпсан истин,
Тубуктээх үлэн түмүктээх буоллун.
Олохтор доборун, оҕолорун, сиэннэрин, тапталларыгар
уйдаран,
Олонхо курдук үһүн олохтон!
Үбүлүөйдээх күнгүнүнэн
Үтүмэн элбэх үөрүүтүнү.
Эн сахалыы мындыр санаабынан,
Эдэрдии эрчимнээх күчүскүнэн,
Үрдүк ситиһилээх үлэбинэн
Дьон-сэргэ ытыктабылын ылан,
Дьонун сааскар үктэнэн,
Дьол-соргу тосхоллон!
Толкуйдаабыккын тобула,
Санаабыккын саргылыы сырыт дьэн,
Алгыс бастыгын аныбыт,
Эбэрдэ эриэккэһин этэбит!

Эбэрдэни кытта кэргэнин, кыыһын,
күтүүтүн, сиэннэрин

Күндү эдьийбитин Евдокия Николаевна Ноговицынаны 70 сааскын томточчу туолар үөрүүлээх күнгүнүнэн итиитик-истинник эбэрдэлибит! Күн-дьыл өксүнүн билиммэккэ, ыалдыар-кырдыар диэни аахсыбакка, эдэрдии эрчимнэнэн, сэргэхтик туттан-хаптан, чугас дьонун сылаас тапталынан кынаттанан, мэлдьи үөрэ-көтө сырыт!

Эбэрдэни кытта биһигэ төрөөбүт быраатын Алексей Николаевич Игнатев, балтын Раиса Николаевна Петрова, кийиитин Сардаана Степановна, оҕолоро, сизтэрэ Мэнэ Хангаластан, Дьокуускайтан, Удачнайтан

УВАЖАЕМАЯ САРГЫЛАНА АНДРЕЕВНА КУЛИЧКИНА!

ГБУ РС(Я) Управление Ветеринарии с ветеринарно-испытательной лабораторией Намского улуса тепло и сердечно поздравляет Вас со знаменательной юбилейной датой! Желает Вам крепкого здоровья, семейного счастья, успехов в работе! Ветеринарная служба Намского улуса высоко ценит и уважает Вас как грамотного, инициативного, преданного своей профессии работника.

Коллектив ГБУ РС(Я) «Управление ветеринарии Намского улуса»

МАХТАЛ

Новосибирский куорат университетин юридической факультет 4-с курсун студенткатын, күндү сизэммитин, оҕобутун Валерия Влиандровна Герасимованы сүтэрбит ыар кэммитигэр, кутурҕаммытын тэнгэ үллэстэн көмөлөспүт, өйбүл буолбут тэрилтэлэргэ: «Нам улууһа» МТ дьаһалтататыгар, улуус киин балыһынатын, Хамаҕатта врачевной частогын, «Отуу уота» литературнай түмсүү, Хамаҕатта саха-французскай лицей уонна орто оскуолатын коллективтарыгар, үтүө санаалаах доҕотторбутугар Николай Дмитриевич Захаровка, Касьян Афанасьевич Колесовка, Василий Николаевич Сивцевкэ, Григорий Константинович Эверстовка, Роман Степанович Софроновка, Ольга Ивановна Новгородова, Мария Лазаревна Габышева, Елена Михайловна Нохсорова, Вероника кылааһынньыктарыгар, бары аймактарбытыгар, Александр Григорьевич Дунаевка, Орто Халыма оройуонугар өрдөөбүтэ үөрэппит уонна эмтээбит оҕолорбутугар мунура суох махталбытын биллэрэбит.

Хамаҕаттан Василий, Эльви Ушнищкайдар,
Мириэйтэн Вероника, Влиандр Герасимовтар

Күн киһитэ көмүскэс, айыы киһитэ аһыныгас

БАЙАНАЙ БЭЛЭБИТТЭН БЭРИСТИЛЭР

Самаан сайыны уруйдуу көрсөр күн Модут нэһилиэгин байанайдаах булчуттара Намнаабы кырдыаҕастар уонна инбэлииттэр дьэилэрин олохтоохторугар 14 күһү бөлөхтөөн үөртүлөр-көтүттүлэр.

Нэһилиэк ветераннарын сэбиэтин председателин солбуйааччыта Софья Осипова уонна приют завхоза Люция Саввина сүбэлэһэн, «Модут сонуннара» дьэн ватсап группаа Ньюкулун күнүгэр кырдыаҕастарга көмөлөһөргө

Ааҕар киһи – билиилээх

«КНИГЭ КҮҮҮЭ» АКЦИЯҒА

Бүтүн Россиятаағы библиотекалар күннэрин чэрчитинэн, Бүтүн олохтоох библиотеката «Сила-Книги» республикатаағы акцияҕа кыттыста. Олохтоох дьаһалта баһылыга

Михаил Макаров үөрэммит оскуолатыгар оҕолору кытта көрүстэ.

Бөтүн орто оскуола-та ССРС суруйааччыларын союһун чилиэнэ, граждан-

ынҕырыы ыыппыттар. Онуоха үтүө санаалаах олохтоох булчуттар Г.В. Осипов, М.А. Федоров, В.В. Сыроватскай-1, В.В. Сыроватскай-2, М.Г. Шергин, И.Д. Попов, Д.А. Шадрин, В.В. Винокуров, А.В. Шергин, В.В. Никифоров, Н.П. Попов өйөөннөр, байанай «дук» гыммыт бэлэбиттэн, өлүүлээн ууммуттар. Маннаах күүстээх аңардар үк-сүлэрэ эдэр дьон буолаллара хайҕаллаах.

Ол күн кырдыаҕастар дьэилэрин директора А.С. Заболоцкая Модукка тэрээһингэ кэлэрин истэн, Софья Осипова быа өрөн, онно 14 күһү баайан, биэрэн ыыппыт.

Сааскы айылҕа бэлэбин тутан, кырдыаҕастар олус дьэн астыммыттар, үөрүүлэриттэн кустарын бэйэлэрэ үргэбиттэр. Ытык дьон эдэр-сэнэх саастарыгар бултаан-алтаан сылдыбыт урукку кэмнэрин санаан, хайдахтаах курдук долгуйбуттарын киһи сэрэйэр. «Куруук да манньк түмсүүлээх, аһыныгас, сүрэхтээх буолун. Баай Байанайгыт мүчүк гына турдун!» – дьэн алгыс тылларынан махталларын биллэрбиттэр.

А. КОРЯКИНА

скай сэрии кыттыылааҕа, САССР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, суруйааччы Е.С. Сивцев –Таллан Бүрээ аатын сүгэр. Оскуола коллектива, олохтоохтор быһыл поэт төрөөбүтэ 110 сылын бэлиэтиэхтэрэ. Нэһилиэк баһылыга оскуола 4-с кылааһын үөрэнээччилэригэр (кылаас салайааччыта Мария Валерьевна Сивцева) ыалдыттаата. Михаил Васильевич оҕо сылдьан сөбүлээн аахпыт «Герой оҕолор» дьэн кинигэтин билиһиннэрдэ уонна дорбоонноохтук ааҕан иһитиннэрдэ. Аҕа дойдуга улуу сэриитигэр улахан дьону кытта Кыайыыны тэнгэ уһансыбыт герой оҕолор тустарынан оҕолор олус интэриэһиргээн иһиттилэр. Санаа үлэстиитигэр герой оҕолору үтүө холобур оҕостуохтарын туһунан эттилэр.

Тэрээһин түмүгэр оҕолорго кыттыбыттарын туоһулуур сертификат туттарылынна. Оттон нэһилиэк баһылыгар, Михаил Васильевичка, «Сертификат Чтеца» ананна.

Валентина КОЛЕСОВА,
Бөтүн

БИЛЛЭРИИЛЭР ОБЪЯВЛЕНИЯ

УВАЖАЕМЫЕ ПОТРЕБИТЕЛИ ГАЗА!

Настоящим сообщаем, что с 29 апреля 2019 г. по 31 мая 2019 г. АО «Сахатранснефтегаз» объявляет Акцию «Прощенные дни» по пеням для потребителей — физических лиц.

Прием оплаты за природный газ без пеней за просрочку платежей при условии полного погашения задолженности. Не упустите возможность оплатить газ без пени!

Пункты приема платежей за газ:

1. Касса УГРС АО «Сахатранснефтегаз» Намского участка с. Намцы ул. Ц-Аммосовой, д. 7. Тел. 41493. Режим работы: 08.00 — 17.00, обед: 12.00–13.00,

- субб-воскр — выходной;
- 2. Пункты приема платежей ОАО АК «Якутскэнерго» - Энергосбыт;
- 3. Пункты приема платежей ФГУП Почта УФС РС(Я);
- 4. Через терминалы и онлайн-платежи ПАО «Сбербанк России»;
- 5. Через сайт АО «Сахатранснефтегаз» aostng.ru
- 6. ЯРФ «Россельхозбанк» (с. Намцы)

ООО «Правоохранительный центр» юридические услуги по возврату водительских удостоверений. Досрочно. По амнистии. Официально. В судебном порядке.

Тел.: 8-800-551-80-02.

® ООО «Уйгу» продает бетон и цементно-песчаный раствор любых марок от В – 3,5 до В – 25 согласно ГОСТ с доставкой.

® Заливаем идеальные ленточные бетонные фундаменты любых размеров согласно ГОСТ.

Тел. 89141056350
(звонить в рабочее время с 9 до 18 ч.)

® Грузовые перевозки.
Тел. 89644258617,
89841160270

Прошу считать недействительным права судодоводителя АД 218482 от 06.06.2010 на Ширяева А.П.

® Энергосбыт ПАО «Якутскэнерго» проводит с 1 по 30 июня 2019 года акцию для населения «ПОГАСИ ДОЛГИ БЕЗ ПЕНИ!» Справки по тел.: 41-979, 8-914-272-09-76

Намский участок Энергосбыта ПАО «Якутскэнерго»

1

Степень развития, масштаб к.-н. явления
Послушный ребенок
Исследователь фауны
Населенный пункт
Часть сооружения, сделанная из кирпича
Бумажный «портфель» для бумаг
Место битвы Россия - Турция, 1790г.
Тюрьма
Сорт яблок
Большой букет цветов
Колбасный продукт
Правый приток Березины
Персидский писатель, поэт
Клиент логопеда
Шоферская баранка
Филькина бумага
Командующий эскадрой
Название книги
Стальная фуражка солдата
Высшая категория номеров гостиниц
Сюжетная основа литературного произведения
Сорт винограда и марка вина
Атрибут настоящего ковбоя
Мера веса (разг.)
Отец, породивший сироту Гавроша
Ближайший служитель Бога
Форма расчета

2

1	28	31	36	2	41	44		
25			3		38	47		
4					5			
			6					
7					8			
			9					
	10	30	33		11	40	43	46
12					13			
					37			
	14	29	32	35		15	42	45
26				16				48
17						18		
				19				
20						21		
				22				
23						24		

Кылаабынай редактор В.Г. КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛЛАР:
 редакторы солбуйааччы — 41332,
 хаһыаты таңгы — 41332,
 бухгалтерия — 41141,
 факс — 41141.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Энсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабыай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральной сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — **ПИ №ТУ14-0216**.
 Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэтитин, дьиэбит аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияга киирбит суруктар төннөрүлбүэттэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатынын мэддьи биир буолбат.**
«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.
Редакция, издатель аадырыһа: 678380, СР, Нам улууһа, Нам сэлэ, Ст. Платонова уул, 1/2 корп.
Типография аадырыһа: Дьокуускай к., Вилюйской переулук, 20
E-mail: Namtsy41141@mail.ru

Хаһыат «Якутия» медиа-холдинг АУо типографиятыгар бэчээттэнэ.
Аадырыһа:
 Дьокуускай к., Вилюйской переулук, 20
 Формата А3. Кээмэйэ 3,0 бэчээт. лист
Көүгүл сыананаан атылланар
Индексэ — Р0005. Тираһа — 1000 экз.
 Бэчээкэ илии баттанытын графига — 12:00 ч. 29.05.2019 с.
 Бэчээкэ илии баттанна — 11:20 ч. 29.05.2019 с.

8 ИЮНЯ - ВСЕМИРНЫЙ ДЕНЬ ВЯЗАНИЯ

Всемирный день вязания на публике отмечают во вторую субботу июня. Прародительницей его стала парижанка Даниэль Лендес в 2005 году. Праздник быстро обрёл всемирную популярность и теперь является своеобразным флешмобом любителей данного вида рукоделия. В этот день, а также на протяжении всей следующей недели, принято организовывать массовые мероприятия в общественных местах и парках, посвящая их этому хобби, а также проводить открытые мастер-классы, благотворительные ярмарки и даже соревнования вязальщиц.

Рукодельницы, искусные умелицы и яркие творческие личности, которых в шутку называют работницами спицы и крючка, даже придумали эмблему для своей акции — две перекрещенные спицы на фоне географической карты Европы.

Ответы на сканворд от №20

			П	О	Д	Л	О	С	Т	Ь	Б				
					И			Т			Р				
Ч					З	О	Л	О	Т	У	Х	А			
А					Е			Я			С				
С					Л	Е	С	К	О	В	Л				
Т	У	Н	Е	Л	Ь	К	К				Е				
О			Л				О	У	Л	Е	Т				
К	И	В	Е	Р		У	Т	Е	Р	Я					
О			Н			Ч			О	П	А	Л			
Л	А	Д	А			Ф	Е	Н	И	К	С	У			
						В	Н				У	К			
Б	О	Р	Д	О		И			М	И	С	К	А		
						Я	М	К	А			В			
С	Т	Р	А	Ж	А	Й						С			
						Л	Р	М				Т			
						А	А	А				В			
						О	Р	Е	Л	К	И	М	О	Н	О

КРОССВОРД

По горизонтали: 1. Объявление о предстоящих гастролях 2. Марка немецких легковых автомобилей 3. Отличительный знак 4. Исследовательское судно Кусто 5. Вера в осуществление 6. «Меха» для самовара 7. Вещество для побелки 8. День памяти святого с именем верующего 9. Амер. ученый, лауреат Нобелевской премии по экономике 10. Дерево «первенства» 11. Состояние полного безразличия 12. Болезнь лишнего веса 13. Историческая провинция во Франции 14. Руководитель ВУЗа 15. Любимая книга Буратино 16. Архитектурный профиль 17. Мистический мираж 18. Портативный граммофон 19. Окружающий чело-века флер славы 20. Гроза водителей 21. Вид, способ прически 22. Вечнозеленое плодородное дерево 23. Героический русский крейсер 24. Жир, образующийся при варке

По вертикали: 25. Деятельная часть коллектива 26. Спортивное оружие 10. Непредусмотренное загорание 28. Ягодная настойка 29. Язвительный человек 30. Торговая палатка 31. Беда, неприятность 32. Форма тоталитарного управления 33. Экзотический фрукт 3. Маленькая собачка (разг.) 35. Грациозный стиль в искусстве 18 в. 36. Электрический напарник Тарапуньки 37. Состояние души 38. Острое инфекционное заболевание 15. Тип актерских ролей 40. Публичная демонстрация чего-либо 41. Намеренная подтасовка 42. Сосуд из стекла для жидкостей 43. Университетский город в Эстонии 44. Спорткомплекс в Москве 45. Возвышение для лектора 46. Город в Греции 47. Тюркский богатырь 48. Юный натуралист

Ответы на кроссворд от №20

По горизонтали: 1. КАТОК 2. ОКРАС 3. ПЛАУН 4. РОГАТКА 5. АРХЕТИП 6. САПЕР 7. БАНКНОТ 8. ОБРУБОК 9. ВЗНОС 10. ЛЫСИНА 11. ТРАССА 12. АВТОСТОП 13. ЗАЧИНСИК 14. НАРКОЗ 15. ЛИМИТА 16. ОПИСЬ 17. ДЕТСТВО 18. ГОРЕНКО 19. СЛОВО 20. ПОПУТКА 21. ТЕОРЕМА 22. ДРОФА 23. ОДУРЬ 24. ПЬЕСА

По вертикали: 25. ТРЕБА 26. АДЕПТ 10. ЛИВАН 28. АФГАНЦЫ 29. АНТИПОД 30. СМОТР 31. ОСТАНКИ 32. КАТЕТЕР 33. НЕТТО 3. ПАСТ-ВА 35. ЗООСАД 36. КАМПАНИЯ 37. ПСИХОЛОГ 38. НАРОСТ 15. ЛЬГОТА 40. РИЧЧИ 41. КУХАРКА 42. МОРКОВЬ 43. САНКИ 44. АВТОВОС 45. ТАНГЕНС 46. АНИМА 47. ОПЕКА 48. БОЧАР